

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ : Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ

ΤΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: κ. Παναγιώτης Ταχυνάκης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Νοέμβριος, 2016

Copyright ©

Γεώργιος Ι. Γιαννάκης, 2016

Με επιφύλαξη παντός νόμιμου δικαιώματος. All rights reserved

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Την διπλωματική εργασία αυτή την αφιερώνω με ιδιαίτερη αγάπη στους γονείς μου και σε όσους στάθηκαν δίπλα μου κατά την διάρκεια συγγραφής της. Ευχαριστώ θερμά τον καθηγητή μου κ. Ταχυνάκη Παναγιώτη, για την ανάθεση της διπλωματικής εργασίας και για την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχε όλο αυτό το διάστημα, καθώς και όλο το ακαδημαϊκό προσωπικό του Μεταπτυχιακού προγράμματος.

Γεώργιος Ι. Γιαννάκης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΑΒΣΤΑΚΤ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	9
ΒΙΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	9
2.1 Εισαγωγή	9
2.2 Αναφορά σε Παλαιότερες Έρευνες Σχετικά με την Επιστήμη της Ελεγκτικής	9
2.3 Συμπεράσματα	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	17
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ	17
3.1 Εισαγωγή	17
3.2 Ορισμός, Έννοια και Περιεχόμενο Ελεγκτικής.....	17
3.3 Διακρίσεις των Λογιστικών – Διαχειριστικών Ελέγχων	19
3.4 Εσωτερικός Έλεγχος – Εξωτερικός Έλεγχος	20
3.5 Χρησιμότητα Εξωτερικού Ελέγχου - Εκθέσεις Ελέγχου, Χρήστες Έκθεσης, Πιστοποιητικό Ελέγχου	21
3.6 Η Γνώμη του Ελεγκτή και τα Είδη της.....	23
3.7 Υποχρεώσεις και Ευθύνες του Ορκωτού Ελεγκτή, Λογιστή	24
3.8 Χρόνος Υποβολής Πορίσματος.....	25
3.9 Συμπεράσματα	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	27
Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	27
4.1 Εισαγωγή	27
4.2 Σκοποί του Ελέγχου.....	27
4.3 Μέθοδοι Πραγματοποίησης Εξωτερικού Ελέγχου.....	28
4.4 Προκαταρκτικός Έλεγχος.....	30
4.5 Εξωτερικός Έλεγχος Παγίων.....	31
4.6 Εξωτερικός Έλεγχος Συμμετοχών και Χρεογράφων	32
4.7 Εξωτερικός Έλεγχος Απαιτήσεων	33
4.8 Εξωτερικός Έλεγχος Δανείων – Λοιπών Υποχρεώσεων.....	33
4.9 Συμπεράσματα	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	35
Ο ΈΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ	35
5.1 Εισαγωγή	35
5.2 Λειτουργία και Υπόλοιπο του Λογαριασμού Χρηματικών Διαθεσίμων.....	35
5.3 Έλεγχος Πληρωμών.....	36
5.4 Έλεγχος Εισπράξεων	37
5.5 Λογιστική Καταχώριση Ταμειακών Πράξεων	38
5.6 Πιθανοί Κίνδυνοι Λειτουργίας Ταμείου και Τρόποι Αντιμετώπισης από τους Ελεγκτές.....	39
5.7 Συμπεράσματα	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	45
ΤΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΙ Η ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ	45
6.1 Εισαγωγή	45
6.2 Διεθνή Πρότυπα Ελεγκτικής	45
6.3 Κανόνες Δεοντολογίας Ελεγκτών	46
6.4 Ελεγκτικό Έργο	48

6.5 Έκθεση Αποτελεσμάτων Ελέγχου	49
6.6 Σύνοψη Έκθεσης Αποτελεσμάτων Ελέγχου.....	50
6.7 Αρχές που Διέπουν την Έκθεση Αποτελεσμάτων Ελέγχου	50
6.8 Τεκμηρίωση του Ελέγχου.....	51
6.9 Συμπεράσματα	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο	53
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	56

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρούμε να δώσουμε μια συνοπτική περίληψη της ιστορικής εξέλιξης της ελεγκτικής επιστήμης και των διαδικασιών που ακολουθούν οι Ορκωτοί Ελεγκτές για τον έλεγχο της οικονομικής θέσης της επιχείρησης. Ο εξωτερικός έλεγχος είναι χρήσιμος για όλες τις επιχειρήσεις διότι με την διενέργειά του δημιουργείται ένα κλίμα ‘ασφάλειας’ και με αυτό τον τρόπο αποφεύγονται κάποια από τα λάθη τα οποία προκαλούνται από εξωγενείς στην επιχείρηση παράγοντες. Ο εξωτερικός έλεγχος είναι συνδεδεμένος με όλες τις οικονομικές πράξεις, από τα παλαιά χρόνια μέχρι και σήμερα, και προσαρμόζεται στις ανάγκες της κάθε εποχής.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής είναι η εξέταση της χρησιμότητάς του προκειμένου να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν οι οικονομικές μονάδες.

ABSTRACT

In this thesis we seek to give a brief summary of the historical development of the auditing science and the procedures followed by the Certified Auditors for the audit of the financial position of the company. External control is useful for all businesses because it is created with conduct of a climate of 'security' and thus avoid some mistakes which are caused by external factors. External control is connected to all transactions, from old days until today, and adapted to the needs of each era.

The purpose of this project is to examine the utility in order to survive and develop economic units.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην διαρκώς εξελισσόμενη σημερινή οικονομική κατάσταση, ο ρόλος του ελεγκτή αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία. Ο έλεγχος των μεγάλων επιχειρήσεων που συγκεντρώνουν αξιόλογο πλούτο, σήμερα θεωρείται όλο και πιο επιτακτικός. Οι καταχρήσεις, η απόκρυψη στοιχείων και παράλληλα άλλα διαχειριστικά λάθη υπάρχουν σε μεγάλο βαθμό και αποσκοπούν σε διάφορα οικονομικά οφέλη. Ταυτόχρονα, υπάρχει η ανάγκη να διασαφηνιστούν οι δραστηριότητες της επιχείρησης και γι' αυτό το λόγο επιβάλλεται ο έλεγχος από τους Ορκωτούς Λογιστές, οι οποίοι ενεργούν σύμφωνα με τα ελεγκτικά πρότυπα και τις ελεγκτικές αρχές.

Ο εξωτερικός έλεγχος σχεδιάστηκε για την διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων και για την δημιουργία αξιόπιστων λογιστικών πληροφοριών. Εταιρικές αποτυχίες στις Η.Π.Α. οδήγησαν στην έλλειψη εμπιστοσύνης στις εμπλεκόμενες ελεγκτικές εταιρίες και στο λογιστικό επάγγελμα, με αποτέλεσμα την διαφοροποίηση του ρόλου του εξωτερικού ελέγχου. Σήμερα, το πεδίο εφαρμογής των δραστηριοτήτων του εξωτερικού ελέγχου διευρύνεται έτσι ώστε να περιλαμβάνει την αξιολόγηση του επιχειρησιακού κινδύνου. Η διαχείριση του κινδύνου είναι ένα αντικείμενο που απασχολεί όλο και πιο πολύ τις διοικήσεις των επιχειρήσεων, αφού επηρεάζει την κερδοφορία και την επιβίωσή τους σε βάθος χρόνου. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε η ανάγκη εύρεσης μεθόδων υποστήριξης των διαδικασιών του εξωτερικού ελέγχου.

Ο έλεγχος ασκείται σύμφωνα με καθορισμένα κριτήρια ανάλογα με το περιβάλλον της επιχείρησης και την φιλοσοφία της. Υπάρχει επίσης, μεγάλη νομική ευθύνη που απορρέει από την υπογραφή των εκθέσεων ελέγχου, αφού εξετασθούν πρώτα όλα τα επιλεγμένα αποδεικτικά στοιχεία. Η επιχείρηση θεωρείται μια μορφή οργάνωσης προσώπων και μέσω η οποία επιδιώκει συγκεκριμένους στόχους και κατά την προσπάθεια επίτευξης των στόχων αυτών στηρίζεται σε διαδικασίες και δεδομένα που καθοδηγούν τις ενέργειες της. Πρόκειται για την διαδικασία που αποτελείται από ενέργειες οι οποίες συμβάλλουν στην επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος. Οι ενέργειες αυτές εκτελούνται αποτελεσματικότερα όταν τα δεδομένα (για παράδειγμα οι κανονισμοί της επιχείρησης και η οργανωτική της δομή) τα οποία την στηρίζουν είναι τα κατάλληλα.

Ο έλεγχος μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα σύνολο αξιολογήσεων, ώστε να εκφρασθεί μια αντικειμενική κρίση σύμφωνα με συγκεκριμένες αρχές, για την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης και σύμφωνα πάντα με τους επιδιωκόμενους από αυτήν στόχους. Ένας από τους πιο

σημαντικούς προβληματισμούς ο οποίος υπάρχει σε κάθε μορφή επιχείρησης είναι το γεγονός ότι οι διοικούντες της επιχείρησης δεν έχουν την δυνατότητα τις περισσότερες φορές να επιβλέπουν άμεσα όλες τις ενέργειες που πραγματοποιούνται μέσα στην επιχείρηση και γι' αυτό το λόγο τις αναθέτουν στα στελέχη τους. Με αυτόν τον τρόπο διαφαίνεται έντονα ο κίνδυνος εμφάνισης ανακολουθιών και παρεκκλίσεων ανάμεσα σε όσα πραγματοποιούνται στην επιχείρηση και σε όσα είχαν αρχικά προβλεφθεί. Για τον λόγο αυτό, καθήκον και στόχος του ελέγχου είναι να αξιολογήσει το σύστημα οργάνωσης και πληροφόρησης της επιχείρησης και να επαληθεύσει το γεγονός ότι αποδίδει τα αναμενόμενα αποτελέσματα και τα αποτελέσματα εκείνα που απεικονίζουν ορθά την εικόνα της επιχείρησης, ενώ επιτρέπουν στους χρήστες τους να έχουν την απαιτούμενη πληροφόρηση που ικανοποιεί τις ανάγκες τους.

Ο έλεγχος επίσης, ορίζεται ως η διαδικασία που κρίνει την αξιοπιστία και της ποιότητα της παραγόμενης από την επιχείρηση πληροφορίας. Ο εξωτερικός ελεγκτής δεν θα πρέπει να συνδέεται με οποιονδήποτε τρόπο με οποιαδήποτε ελεγχόμενη ή θυγατρική αυτής επιχείρηση. Ο νόμιμος ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να αρνηθεί τη διενέργεια υποχρεωτικού ελέγχου, όταν ανάμεσα σε αυτόν και την ελεγχόμενη επιχείρηση υπάρχει κάθε είδους οικονομική, επαγγελματική ή άλλη σχέση η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα αντικειμενικό συμπέρασμα περί διακύβευσης της ανεξαρτησίας του. Στόχος του εξωτερικού ελεγκτή είναι να διατυπώνει τη γνώμη του σχετικά με το αν οι οικονομικές καταστάσεις της ελεγχόμενης επιχείρησης έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της ελληνικής εταιρικής νομοθεσίας.

Ο σκοπός της εργασίας αυτής είναι να προσδιορίσει την σημασία του εξωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων και να τονίσει τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο του εξωτερικού ελεγκτή στην προσπάθεια καταπολέμησης φαινομένων κακοδιαχείρισης και απάτης. Επιχειρείται επίσης, να επισημανθεί η, καθοριστικής σημασίας, συμβολή του στην διασφάλιση της ορθότητας των οικονομικών καταστάσεων, όπως επίσης, γίνεται ειδική αναφορά στην ευθύνη που βαρύνει τον ελεγκτή αναφορικά με τον έλεγχο που αναλαμβάνει να πραγματοποιήσει σύμφωνα, πάντα, με τον κώδικα δεοντολογίας και τα ελεγκτικά πρότυπα.

Η διπλωματική εργασία αποτελείται από επτά κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο, το οποίο αποτελεί την εισαγωγή της εργασίας, αποτυπώνει έναν γενικότερο ορισμό – άποψη για τις έννοιες του ελέγχου και του ελεγκτή και την σπουδαιότητα τους, ειδικότερα, στην σύγχρονη – ασταθή - οικονομική κατάσταση που βιώνουμε.

Στο επόμενο, δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας, γίνεται μια βιβλιογραφική επισκόπηση σε άρθρα και απόψεις που έχουν δημοσιευτεί τα προηγούμενα χρόνια στην διεθνή βιβλιογραφία και είναι σχετικές με την έννοια του εξωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια γενική αναφορά στην ελεγκτική επιστήμη, στην έννοια, τις διακρίσεις των διαχειριστικών ελέγχων, στις εκθέσεις ελέγχου καθώς και στις υποχρεώσεις που έχει ένας ορκωτός ελεγκτής.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται μια εκτενέστερη αναφορά στην ελεγκτική διαδικασία, τις μεθόδους με τις οποίες πραγματοποιούνται οι εξωτερικοί έλεγχοι στις επιχειρήσεις, όπως επίσης γίνεται αναφορά σε επιμέρους τομείς στους οποίους πραγματοποιείται ο εξωτερικός έλεγχος (εξωτερικός έλεγχος παγίων, εξωτερικός έλεγχος συμμετοχών και χρεογράφων, έλεγχος απαιτήσεων και δανείων της επιχείρησης).

Στην συνέχεια της εργασίας και στο πέμπτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στον έλεγχο του λογαριασμού των χρηματικών διαθεσίμων, των πληρωμών και των εισπράξεων που πραγματοποιούνται στην επιχείρηση, ενώ,

Το έκτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και τους κανόνες Δεοντολογίας των Ορκωτών Ελεγκτών. Επίσης, αναφερόμαστε στο ελεγκτικό έργο, στην έκθεση αποτελεσμάτων και στον τρόπο τεκμηρίωσης του εξωτερικού ελέγχου.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο, παραθέτονται τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε από την συγγραφή της εν λόγω διπλωματικής εργασίας, παρουσιάζονται σκέψεις και προβληματισμοί για μελλοντική έρευνα πάνω στο θέμα και γίνεται αναφορά στην βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για την συγγραφή αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, θα αναφερθούμε σε έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί αλλά και γενικότερα σε απόψεις που έχουν καταγραφεί στην διεθνή βιβλιογραφία τα προηγούμενα χρόνια και σχετίζονται με τον εξωτερικό έλεγχο. Διερευνούμε τυχόν διαφορές του σε σχέση με τον εσωτερικό έλεγχο, αναφερόμαστε στην ποιότητα και την αποτελεσματικότητα που τον χαρακτηρίζει αλλά και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας εξωτερικός ελεγκτής για να μπορεί να ανταπεξέρχεται με αντικειμενικό τρόπο στο έργο του .

2.2 Αναφορά σε Παλαιότερες Έρευνες Σχετικά με την Επιστήμη της Ελεγκτικής

Η ποιότητα του λογιστικού ελέγχου έχει οριστεί με πολυάριθμους τρόπους στην σχετική βιβλιογραφία. Συχνά ορίζεται σε σχέση με τον βαθμό στον οποίο ο λογιστικός έλεγχος συμμορφώνεται με τα ελεγκτικά πρότυπα που εφαρμόζονται.

Ως ποιότητα του ελέγχου (audit quality) στην έρευνα του Yuniarti (2012), ορίζεται ο βαθμός στον οποίο ένα σύνολο χαρακτηριστικών του λογιστικού ελέγχου ικανοποιεί συγκεκριμένες απαιτήσεις.

Οι Mariani L., Tettamanzi P., & Corno F. (2010) σε σχετικό τους άρθρο εξέτασαν την επίδραση του εξωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις της Ιταλίας. Μετά τον προσδιορισμό των διοικητικών και οικονομικών δραστηριοτήτων ελέγχου, διεξήχθη μια προσεκτική εξέταση της ιταλικής νομοθεσίας, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στον οικονομικό έλεγχο. Το 2003, ο ιταλικός νόμος για την εταιρική μεταρρύθμιση εισήγαγε στην Ιταλική επιχειρηματικότητα, ως υποχρεωτικό, τον ανεξάρτητο εξωτερικό ελεγκτή, ο οποίος ήταν επιφορτισμένος με τις ετήσιες εκθέσεις ελέγχου. Στο παρελθόν, μόνο οι εισηγμένες εταιρίες ελέγχονταν από την νόμιμη επιτροπή, έναν ειδικό ανεξάρτητο φορέα λογιστικού ελέγχου που αποτελείτο από τρία ως πέντε μέλη (εκ του νόμου ελεγκτές), οι οποίοι εκλέγονταν από τους ενδιαφερόμενους για μια περίοδο τριών ετών.

Πραγματοποιήθηκε επομένως μια εμπειρική ανάλυση σε ικανό δείγμα επιχειρήσεων, με στόχο την αξιολόγηση των εξωτερικών ελεγκτών που μόλις είχαν εισαχθεί σαν λογική σε σύγκριση με τους νόμιμους ελεγκτές που υπήρχαν ήδη. Επίσης, θέλησαν να εξετάσουν γενικότερα αν τελικά παρέχεται υψηλότερη ποιότητα στον λογιστικό έλεγχο και ειδικότερα, αν η επιλογή που έκανε η ιταλική νομοθεσία

να διατηρήσει τους νόμιμους ελεγκτές για επιλεγμένες εταιρίες, θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά την αξιοπιστία των ετήσιων εκθέσεων τους.

Για να εκτιμηθεί η ποιότητα του λογιστικού ελέγχου, χρησιμοποιήθηκε η αξιοπιστία των ετήσιων εκθέσεων, εξετάζοντας την ποιότητα των κερδών τους. Στην πραγματικότητα όμως, δεδομένου ότι ο δημοσιονομικός έλεγχος μπορεί να αποφανθεί για την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων, τον εντοπισμό και την τροποποίηση λαθών σε αυτές, η αξιοπιστία της ετήσια έκθεσης θα πρέπει να σχετίζεται άμεσα με την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων ελέγχου.

Το άρθρο του Schneider (2009) τώρα, ασχολείται με διάφορα θέματα που αφορούν τρόπους με τους οποίους οι εξωτερικοί ελεγκτές βασίζονται σε εργασίες του εσωτερικού ελέγχου, με τον αντίκτυπο της συγκεκριμένης εξάρτησης, και με τις αμοιβές των εξωτερικών ελεγκτών και την διευκόλυνση τους από το έργο του εσωτερικού ελέγχου. Το άρθρο συνθέτει και ενσωματώνει επαγγελματικά πρότυπα ελέγχου, έρευνες από την βιβλιογραφία και ευρήματα από ακαδημαϊκές μελέτες. Οι παράγοντες που επηρεάζουν τους εξωτερικούς ελεγκτές στην λήψη της απόφασης σχετικά με το αν είναι ανεξάρτητοι και αδέσμευτοι, έχει σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις.

Το επάγγελμα του εξωτερικού ελεγκτή σήμερα προσπαθεί να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο του και να επεκτείνει τα ήδη των παρεχόμενων υπηρεσιών του. Με αυτή την επέκταση όμως, γεννάται μια αμφιβολία σχετικά με την πιθανότητα ανάπτυξης σχέσεων εξάρτησης μεταξύ του ελεγκτή και των πελατών – εταιριών που ζητούν τις υπηρεσίες του αυτές.

Η μελέτη των Carey et al. (2006), εξετάζει αν η ανάθεση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου μιας εταιρίας σε εξωτερικούς ελεγκτές, επηρεάζει τις αντιλήψεις των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων για την ανεξαρτησία του ελεγκτή και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων. Ο γενικός στόχος της μελέτης αυτής είναι να αξιολογήσει τις αντιδράσεις σε διάφορες περιπτώσεις εξωτερικής ανάθεσης εσωτερικού ελέγχου και με τον τρόπο αυτό να αξιολογήσει την τρέχουσα θέση του ελεγκτικού επαγγέλματος σχετικά με την αποδοχή της εκτέλεσης αυτού του τύπου της 'εκτεταμένης υπηρεσίας ελέγχου' για τον έλεγχο των πελατών.

Τα αποτελέσματα δείχνουν σημαντικές διαφορές. Συγκεκριμένα, η απόδοση του εσωτερικού ελέγχου είχε σημαντικά αρνητικές επιπτώσεις στις αντιλήψεις των χρηστών όσον αφορά την ανεξαρτησία του ελεγκτή και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων. Είχε επίσης, ως αποτέλεσμα, το χαμηλότερο ποσοστό εγκρίσεων δανείων, καθώς και οι τράπεζες δεν έδιναν ιδιαίτερη σημασία στα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου. Ωστόσο, η παραχώρηση των αρμοδιοτήτων ελέγχου σε εξωτερικούς συνεργάτες

είχε σημαντικά θετική επίδραση στις αντιλήψεις των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων και αυτό φάνηκε και στις εγκρίσεις των δανείων.

Άλλο ένα χαρακτηριστικό που καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την επιλογή εκ μέρους μια εταιρίας ανάμεσα σε έναν εσωτερικό και ένα εξωτερικό ελεγκτή, είναι οι οικονομικές απολαβές των τελευταίων. Σχετικές έρευνες για την σχέση μεταξύ της αμοιβής των ελεγκτών και των ελεγκτικών επιτροπών και τη χρήση του εσωτερικού ελέγχου έδειξαν αντικρουόμενα αποτελέσματα.

Τα αποτελέσματα της μελέτης των Goodwin & Kent (2006) δείχνουν ότι στην Αυστραλία, οι επιχειρήσεις με υψηλότερα κόστη εξωτερικού ελέγχου είναι πιο πιθανό να έχουν μια ελεγκτική επιτροπή ενδο – επιχειρησιακά και να χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερη έκταση τον εσωτερικό έλεγχο των λειτουργιών τους, για να γλυτώσουν, όπως είναι λογικό, επιπλέον κόστος.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης μελέτης, δείχνουν επίσης ότι από τα χαρακτηριστικά της επιτροπής λογιστικού ελέγχου που εξετάστηκαν, η συχνότητα των συναντήσεων των ελεγκτών φαίνεται να έχει τη μεγαλύτερη επιρροή για τα κόστη ελέγχου. Επίσης, μας δείχνουν μια τριπλή αλληλεπίδραση μεταξύ των χαρακτηριστικών της ελεγκτικής επιτροπής. Περαιτέρω διερεύνηση αυτού του φαινομένου δείχνει ότι η τεχνογνωσία που η επιτροπή λογιστικού ελέγχου έχει τελικά, σχετίζεται θετικά με τις ελεγκτικές αμοιβές, αλλά μόνο όταν και οι δύο πλευρές αναμειγνύονται εξίσου και άρα η ανεξαρτησία του ελέγχου ως διαδικασία είναι σχετικά χαμηλή. Το αποτέλεσμα αυτό είναι συνεπές με το ότι τα μέλη της επιτροπής ελέγχου απαιτούν μεγαλύτερη ασφαλιστική κάλυψη υπό αυτές τις συνθήκες, οδηγώντας τις ελεγκτικές αμοιβές σε αύξηση. Κάτι τέτοιο δείχνει μια συμπληρωματική σχέση μεταξύ της ανεξαρτησίας, της εμπειρογνωμοσύνης και της συχνότητας των συναντήσεων και υποδηλώνει ότι ο ρόλος που αυτά τα χαρακτηριστικά παίζουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με τον εξωτερικό είναι σύνθετος.

Οι Carlan και Emby (2005), σε σχετική τους μελέτη, υποστηρίζουν ότι η ανάθεση σε εξωτερικούς ελεγκτές και οι in – house ομάδες εσωτερικού ελέγχου παρέχουν παρόμοια ποιότητα ελέγχου.

Στις αναδυόμενες αγορές, έχει παρατηρηθεί ότι οι συγκρούσεις μεταξύ των ιδιοκτητών και των μετόχων της εταιρίας είναι δύσκολο να μετριαστούν μέσω συμβατικών μηχανισμών εταιρικής διακυβέρνησης, όπως τα διοικητικά συμβούλια. Στην έρευνα τους οι Fan & Wong (2005) εξετάζουν αν οι εξωτερικοί – ανεξάρτητοι – ελεγκτές χρησιμοποιούνται απλά ως όργανα παρακολούθησης ή ως μηχανισμοί διασύνδεσης, ή και τα δύο, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της επιχείρησης, η οποία προσλαμβάνει εξωτερικούς ελεγκτές. Οι ελεγκτές με την σειρά τους, λαμβάνουν σοβαρά υπόψη όλα τα προβλήματα των πελατών για τον καθορισμό της αμοιβής τους και για τον καταρτισμό της έκθεσης

ελέγχου και των αποφάσεων που εκδίδουν. Όπως αποδείχθηκε και από την μελέτη των Fan & Wong, οι οποίοι μελέτησαν περιπτώσεις επιχειρήσεων στην Ανατολική Ασία που αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα, οι μεγάλες ελεγκτικές εταιρίες διαδραματίζουν ρόλο ρυθμιστή στις αναδυόμενες κυρίως αγορές.

Σύμφωνα με τους Reber B. Berry B. & Toms S. (2005), στο πλαίσιο της αξιολόγησης και τιμολόγησης των μετοχών μιας επιχείρησης και ακολουθώντας με την θεωρία της σηματοδότησης (signaling theory), ο λογιστικός έλεγχος παρέχει ένα σημάδι της αξιοπιστίας των πληροφοριών που περιέχονται στις οικονομικές καταστάσεις.

Οι Alhawat και Lowe υποστηρίζουν στην έρευνα τους (Alhawat και Lowe, 2004), ότι τόσο με εσωτερικό όσο και με εξωτερικό έλεγχο η θέση της διοίκησης κατά την πώληση ή και αγορά ενός νέου τμήματος υποστηρίζεται εξίσου αποτελεσματικά, παρόλο που έχουν εντοπίσει διαφορές μεταξύ των in – house ελεγκτικών διαδικασιών και της ανάθεσης παροχής υπηρεσιών σε εξωτερικούς ελεγκτές, σε αντίθεση με την έρευνα των Carlan και Emby που αναφέρθηκε προηγουμένως.

Σύμφωνα με την έρευνα των Lee et al. (2003), η βασική προϋπόθεση για τις απαιτήσεις σε ποιότητα προκύπτει από την ασυμμετρία στην πληροφόρηση μεταξύ των στελεχών της επιχείρησης και των επενδυτών. Οι συγκρούσεις συμφερόντων στους κόλπους μιας επιχείρησης, σύμφωνα με την θεωρία της αντιπροσώπευσης, έχουν οδηγήσει σε πολυάριθμες μελέτες που ερευνούν τις απαιτήσεις για ποιοτικούς ελέγχους.

Την ίδια χρονιά, ο James (2003) κρίνει ότι οι δανειοδοτικές αποφάσεις δεν διαφοροποιούνται όταν οι αποφάσεις λαμβάνονται με βάση τις εκθέσεις του IAF (Internal Accounting Function) και επομένως δεν υπάρχει ουσιαστικός λόγος διάκρισης των δύο μορφών ελέγχου (εσωτερικού – εξωτερικού).

Το 2001 οι Felix et al. καταλήγουν στην έρευνα τους ότι υπάρχει μια αρνητική συσχέτιση μεταξύ της αμοιβής των ελεγκτών και της εκτίμησης του ελεγκτή για το επίπεδο της συνεισφοράς του εσωτερικού ελέγχου στον εξωτερικό, κάτι που δεν έρχεται σε αντίθεση με την έρευνα των Goodwin και Kent λίγα χρόνια πίσω, η οποία υποδήλωνε ότι οι επιτροπές ελέγχου, εσωτερικού και εξωτερικού, είναι συμπληρωματικοί μηχανισμοί εντός του πλαισίου της εταιρικής διακυβέρνησης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος της λειτουργίας του εσωτερικού λογιστικού ελέγχου είναι πιθανό να εμπλακεί σε μια σειρά δραστηριοτήτων όπως η παρακολούθηση, η διακυβέρνηση και η διαχείριση του κινδύνου, όπου αυτές αποτελούν λειτουργίες που ξεφεύγουν από τις δραστηριότητες εκείνες που έχουν αναληφθεί από τον εξωτερικό ελεγκτή. Επίσης, η έρευνα των Felix et al. αναδεικνύει μια σημαντική πτυχή της συνύπαρξης του εσωτερικού με τον εξωτερικό έλεγχο. Διαπιστώνουν ότι οι εταιρίες είναι σε

θέση να μειώσουν το κόστος εξωτερικού ελέγχου κατά 18% σε ετήσια βάση μέσω του συντονισμού μεταξύ του εξωτερικού ελεγκτή και της επιτροπής εσωτερικού ελέγχου. Κάτι τέτοιο αναδεικνύει και με οικονομικά δεδομένα την ιδέα της συνεργασίας και της αλληλοβοήθειας που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των δύο μορφών ελέγχου.

Οι Swanger και Chewning (2001) δείχνουν ότι οι αρμόδιοι δανειοδοτικοί φορείς ή μηχανισμοί έγκρισης δανείων δεν κάνουν διάκριση μεταξύ των εκθέσεων των εξωτερικών ή εσωτερικών ελεγκτών. Βασίζονται όμως κυρίως στις εκθέσεις των εξωτερικών ελεγκτών όταν αυτές έχουν συνταχθεί βάση των εργασιών των in – house ελεγκτών.

Σχετικό άρθρο των Zimbelman et al. (2000), εξετάζει την συσχέτιση της δράσης των εξωτερικών ελεγκτών με την χρήση δόλου στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση που παρείχαν οι οικονομικές καταστάσεις. Η ανασκόπηση αυτή συνοψίζει τα εμπειρικά στοιχεία που είναι χρήσιμα στην συνεχιζόμενη συζήτηση σχετικά με το πώς οι ελεγκτές θα πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους για την αποκάλυψη της απάτης. Για παράδειγμα, αυτή η κριτική υποστηρίζεται από πολλές μελέτες που παρέχουν αποδείξεις για το πώς και το πόσο καλά οι ελεγκτές χρησιμοποιούν τις μεθόδους που προβλέπονται από το επάγγελμα τους για την αξιολόγηση του κινδύνου απάτης.

Κάτι αντίστοιχο με την έκθεση των Swanger και Chewning πίστευαν και οι Lowe et al. (1999). Συγκεκριμένα, με την έρευνα τους υποστηρίζουν ότι οι τράπεζες και όλοι οι μηχανισμοί που είναι σε θέση να δανείσουν μια επιχείρηση, δείχνουν μια ιδιαίτερη προτίμηση στην μελέτη των εκθέσεων των εξωτερικών ελεγκτών της, πριν προχωρήσουν στην έκδοση του δανείου, χωρίς ουσιαστικά όμως να κάνουν διάκριση στις εκθέσεις αυτές με τις αντίστοιχες των εσωτερικών ελεγκτών.

Δύο χρόνια νωρίτερα, η μελέτη του Cheung (1997) ασχολήθηκε με την έννοια του εσωτερικού ελέγχου. Στην γλώσσα της λογιστικής και της οικονομικής των επιχειρήσεων, η έννοια ‘εσωτερικός έλεγχος’ χρησιμοποιείται για να περιγράψει είτε ένα ολοκληρωμένο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Control), είτε τον ίδιο τον Εσωτερικό Έλεγχο που διενεργείται σε οποιαδήποτε οικονομική οντότητα. Αναλυτικότερα, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αναφέρεται και περιγράφει ένα οργανωμένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών, σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου, που καθιερώνει η διοίκηση και αποσκοπεί στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της επιχείρησης.

Ο Vinay Datar (1991) αναπτύσσει μια θεωρία, σύμφωνα με την οποία οι επιχειρηματίες επιδιώκουν με αξιόπιστο τρόπο να αποκαλύψουν ορισμένες εσωτερικές πληροφορίες, προκειμένου να αποτρέψουν υποτίμηση των μετοχών της εταιρίας τους, μέσω δύο σημάτων, της ποιότητας του ελέγχου και του ποσοστού ιδιοκτησίας που διατηρούν. Ο Datar αναπτύσσει ένα αναλυτικό μοντέλο που εξηγεί ότι οι

επιχειρηματίες μπορούν να μειώσουν το ποσοστό της ιδιοκτησίας που διατηρούν, προσλαμβάνοντας έναν υψηλής ποιότητας ελεγκτή, εφόσον η αυξημένη ποιότητα του λογιστικού ελέγχου βελτιώνει τις εκτιμήσεις των επενδυτών ως προς την αξία της επιχείρησης. Ο επιχειρηματίας θα πρέπει να αποδεχθεί το αυξημένο κόστος ενός υψηλού επιπέδου ελέγχου, συγκρίνοντας το με το κόστος της διατήρησης της ιδιοκτησίας, καθώς ο επιχειρηματικός κίνδυνος αυξάνεται. Κατά συνέπεια, η αξία της ποιότητας του λογιστικού ελέγχου στον επιχειρηματία αυξάνεται, καθώς αυξάνεται και ο συγκεκριμένος κίνδυνος της επιχείρησης. Αυτό οδηγεί στην πρόβλεψη ότι οι επιχειρήσεις υψηλού κινδύνου θα απαιτήσουν ποιοτικά καλύτερους ελέγχους.

Η απαίτηση για ποιοτικούς ελέγχους έχει παρακινηθεί επίσης από την ανάγκη να εξισορροπηθεί η σύγκρουση συμφερόντων σε μια επιχείρηση. Η ασυμμετρία στην πληροφόρηση, όπως προείπαμε, μεταξύ του εντολέα (μέτοχος) και ενός αντιπροσώπου (μάνατζερ) δημιουργεί ηθικό πρόβλημα, που συνοψίζεται στο ότι ο μάνατζερ πιθανόν θα ακολουθήσει το συμφέρον του εις βάρος των μετόχων. Η θεωρία αντιπροσώπευσης προβλέπει ότι και τα δύο μέρη θα αναγνωρίσουν ότι μπορεί να είναι αμοιβαία ευεργετικό να μειωθεί αυτός ο ηθικός κίνδυνος και να επινοήσουν τελικά τις διαδικασίες προκειμένου να ευθυγραμμίσουν τα συμφέροντά τους. Μια τέτοια διαδικασία είναι και ο ανεξάρτητος λογιστικός έλεγχος, ο οποίος παρέχει ακριβέστερες λογιστικές πληροφορίες και μειώνει την ασυμμετρία στην πληροφόρηση. Όσο μεγαλύτερη η σύγκρουση του μάνατζερ και των μετόχων, τόσο μεγαλύτερα εμφανίζονται και τα κόστη της αντιπροσώπευσης (agency costs) και τόσο μεγαλύτερη η απαίτηση για λογιστικούς ελέγχους που χαρακτηρίζονται από υψηλή ποιότητα.

Στο πλαίσιο της έρευνας για την ποιότητα του λογιστικού ελέγχου, θα πρέπει επίσης να εξεταστεί η προσφερόμενη ποιότητα από τις ελεγκτικές εταιρίες. Σύμφωνα με τον Datar (1991), η αρχική εκτίμηση είναι ότι οι πιο ‘επικίνδυνοι’ πελάτες θα επιλέξουν τους πιο ποιοτικούς ελεγκτές. Ο Feltham (1991) ωστόσο, σημειώνει ότι η πρόβλεψη του Datar θα μπορούσε να υπονομευθεί από μια αύξηση στο κόστος του ελέγχου. Είναι προφανές ότι ορισμένοι ελεγκτές δεν θα προσφέρουν εύκολα τις υπηρεσίες τους σε υψηλού κινδύνου πελάτες χωρίς την κατάλληλη αποζημίωση (audit compensation). Ο Feltham αναφέρεται σε αυτή την παράμετρο ως ο ‘κίνδυνος από την πλευρά της προσφοράς’ (supply – side risk).

Πολλές εμπειρικές μελέτες έχουν πραγματοποιηθεί προκειμένου να αποδειχθεί η δύναμη που σηματοδοτεί η υψηλή φήμη ενός ελεγκτή. Σε αντίθεση με τα ευρήματα του Datar, η μελέτη των Titman και Trueman (1986), αναφέρει πως ‘το καλό όνομα του ελεγκτή βελτιώνει την ακρίβεια των παρεχόμενων πληροφοριών και επιτρέπει στους επενδυτές να προβούν σε μια ακριβέστερη εκτίμηση της αξίας της εταιρίας’. Σε αυτό το πλαίσιο, προβλέπεται ότι οι εταιρίες που αντιμετωπίζουν προβλήματα στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες, είναι μάλλον απίθανο να απαιτήσουν έναν υψηλής ποιότητας ελεγκτή και να διακινδυνεύσουν την αποκάλυψη μη ευνοϊκών πληροφοριών τους.

Το ολοκληρωμένο αυτό σύστημα του εσωτερικού ελέγχου είναι το πλάνο της επιχείρησης και όλες οι μέθοδοι και οι διαδικασίες που ακολουθεί η διοίκηση για να διασφαλίσει την, όσο το δυνατόν, πιο αποδοτική συνεργασία με την διεύθυνση της επιχείρησης, την διασφάλιση του κεφαλαίου, την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης και του λάθους, την ακρίβεια και την ολοκλήρωση των λογιστικών εργασιών και την έγκαιρη προετοιμασία όλων των χρήσιμων οικονομικών πληροφοριών ώστε να χρησιμοποιηθούν από τους ενδιαφερόμενους (για παράδειγμα προμηθευτές, πιστωτές) (*Meigs, 1984*).

Αν και διαφορετικοί, οι περισσότεροι ορισμοί της ποιότητας λογιστικού ελέγχου απεικονίζουν κάποια πτυχή του ορισμού του De Angelo (1981). Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, δύο είναι οι βασικές παράμετροι: η ανακάλυψη μιας λογιστικής παραβίασης στους ισχύοντες κανονισμούς, που αναφέρεται στις ικανότητες και την επαγγελματική κατάρτιση του ελεγκτή και η πιθανότητα να αποκαλύψει ο ελεγκτής αυτήν την παραβίαση (αναφέρεται στην ανεξαρτησία του ελεγκτή).

Η ανεξαρτησία αποτελεί επομένως, κρίσιμο χαρακτηριστικό γνώρισμα του ελέγχου, καθώς η βασική ανάγκη για την ύπαρξη του ελέγχου προκύπτει από την σύγκρουση συμφερόντων και την ασυμμετρία στην πληροφόρηση μεταξύ των 'προμηθευτών' της λογιστικής πληροφορίας και των χρηστών των λογιστικών καταστάσεων. Ο ορισμός αυτός δίνει έμφαση στο συστατικό εκείνο της ποιότητας του ελέγχου που αναφέρεται σαν 'φήμη' του ελεγκτή (reputation), το οποίο πολλές φορές εμφανίζεται ταυτόσημο με την ποιότητα. Η θεωρία προτείνει ότι το όνομα και η καλή φήμη της ελεγκτικής εταιρίας αποτελούν για τους επενδυτές από μόνα τους ένα πολύ καλό μέτρο της ποιότητας του ελέγχου. Υψηλότερη ποιότητα στον έλεγχο μιας εταιρίας παρέχει περισσότερο αξιόπιστες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ενισχύοντας μ' αυτόν τον τρόπο την θεμελιώδη αξία του ελέγχου. Αντίστοιχα, μια μείωση της ποιότητας του λογιστικού ελέγχου λόγω μιας εξασθένησης της καλής φήμης του ελεγκτή, αναμένεται να μεταβάλλει και την αγοραία αξία των εταιριών – πελατών της ελεγκτικής εταιρίας προς την ίδια κατεύθυνση.

Η φήμη του ελεγκτή πηγάζει από την αντίληψη των μετόχων της ελεγχόμενης εταιρίας για το πόσο αξιόπιστα είναι τα στοιχεία που παρουσιάζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Ωστόσο, όπως έχουν καταδείξει οι πρόσφατες αποτυχίες του λογιστικού ελέγχου, που περιλαμβάνουν την περίπτωση του Arthur Andersen, ένας ελεγκτής υψηλής φήμης θα μπορούσε να παρέχει χαμηλής ποιότητας έλεγχο, με την αγορά όμως να θεωρεί της χαμηλής ποιότητας πληροφορίες ως ιδιαίτερα αξιόπιστες, τουλάχιστον σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα.

Κατά συνέπεια, σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα θα μπορούσε να υπάρξει σχετική απόσταση μεταξύ της αντιλαμβανόμενης ποιότητας και της πραγματικής. Δεδομένων ωστόσο, των ορθολογικών συμπεριφορών

και προσδοκιών και καθώς οι πληροφορίες αποκαλύπτονται, θα αναμέναμε 'διόρθωση' αυτού του κλίματος.

Όπως είναι λογικό, οι μεγαλύτερες εταιρίες λογιστικού ελέγχου είναι σε θέση να χρεώσουν υψηλότερες αμοιβές λογιστικού ελέγχου, λόγω των μονοπωλιακών συνθηκών που διαμορφώνονται στην αγορά. Αυτό φυσικά έχει επιπτώσεις στην παρεχόμενη ποιότητα του ελέγχου επειδή το 'μονοπώλιο των ελεγκτικών εταιριών μειώνει την ζητούμενη ποσότητα εξωτερικού ελέγχου και οδηγεί σε χαμηλή ποιότητα και υψηλά κόστη' (*Simunic, 1980*). Γενικά, μια θετική σχέση υποτίθεται ότι υπάρχει μεταξύ της ποιότητας του ελέγχου και των αμοιβών των ελεγκτών, με τους περισσότερους ερευνητές να αναφέρουν ότι οι μεγαλύτερες εταιρίες χρεώνουν υψηλότερες αμοιβές για να απεικονίσουν έτσι την υψηλότερη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών τους. Ο Simunic βασιζόμενος στα στοιχεία ερευνών σχετικά με τις αμοιβές των ελεγκτικών εταιριών για 397 επιχειρήσεις, ανέφερε ότι οι μεγάλες ελεγκτικές στην πραγματικότητα χρέωναν χαμηλότερες αμοιβές στους πελάτες τους. Τα συμπεράσματα του πρότειναν ότι οι μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρίες απολαμβάνουν θετικές οικονομίες κλίμακας και είναι σε θέση να μεταθέσουν τη μείωση του κόστους στους πελάτες τους.

2.3 Συμπεράσματα

Από την βιβλιογραφική επισκόπηση που πραγματοποιήσαμε, διαπιστώσαμε ότι αντικείμενο μελέτης των περισσότερων συγγραφέων, διαχρονικά, αποτελεί η εξασφάλιση της ποιότητας και της ανεξαρτησίας του εξωτερικού ελέγχου και του εξωτερικού ελεγκτή, η σχέση του με τον εσωτερικό έλεγχο και το πώς μπορούν αυτές οι δύο μορφές ελέγχων να συνυπάρχουν για την καλύτερη επίτευξη των στόχων της επιχείρησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΈΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

3.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο, το πρώτο ουσιαστικά κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας, γίνεται αναφορά στην διάκριση του εσωτερικού από τον εξωτερικό ελεγκτή, στις εκθέσεις και στο πιστοποιητικό ελέγχου που συντάσσει, ενώ γίνεται ειδική αναφορά στις υποχρεώσεις και τις ευθύνες που έχει κατά την διάρκεια άσκησης του λειτουργήματος του.

3.2 Ορισμός, Έννοια και Περιεχόμενο Ελεγκτικής

Ο λογιστικός έλεγχος είναι ένα έργο το οποίο επιτρέπει τη διαπίστωση κανονικής – ορθής καταχώρισης των εργασιών και των κινήσεων των αξιών και αποβλέπει στην επαλήθευση της οικονομικής κατάστασης, με βάση τους λογαριασμούς, στην αποκάλυψη των κάθε είδους λαθών και επομένως στην άσκηση κριτικής στους διαχειριστές της επιχείρησης (*Αληφαντής, 2010*). Έχουν συνολικά δοθεί διάφοροι ορισμοί σχετικά με την έννοια του ελέγχου, η κατανόηση των οποίων μας παρέχει μια πληρέστερη ανάλυση του περιεχομένου της έννοιας.

Οι κανόνες, οι όροι και οι προϋποθέσεις για την διενέργεια ενός ελέγχου στην οικονομική διαχείριση της ξένης περιουσίας πραγματεύονται από την επιστήμη της Ελεγκτικής, που είναι ο κλάδος της οικονομικής των επιχειρήσεων.

Θα μπορούσαμε επομένως να πούμε πως σε γενικές γραμμές η Ελεγκτική εξετάζει (*Γρηγοράκος, 2006*):

1. Το αντικείμενο του διενεργούμενου ελέγχου. Δηλαδή τι ακριβώς ελέγχεται, γιατί ελέγχεται και ποιοι είναι οι επιδιωκόμενοι στόχοι του ελέγχου αυτού.
2. Το υποκείμενο του Ελέγχου, δηλαδή τα πρόσωπα που διενεργούν τον έλεγχο, καθώς και τα απαιτούμενα προσόντα που αυτοί θα πρέπει να έχουν.
3. Τις ελεγκτικές διαδικασίες (την τεχνική πραγματοποίησης του ελέγχου).

Αντικείμενο του ελέγχου είναι κατά κύριο λόγο η οικονομική διαχείριση της ξένης περιουσίας, όπως για παράδειγμα η περιουσία μιας Ανώνυμης Εταιρίας (Α.Ε.) για όλους όσους την διαχειρίζονται

(Γρηγοράκος, 2006). Προκειμένου όμως να πραγματοποιηθεί ο έλεγχος, πρέπει να απεικονίζεται λογιστικά η οικονομική διαχείριση της περιουσίας. Ο έλεγχος είναι συνυφασμένος με την ύπαρξη οικονομικής διαχείρισης ξένης περιουσίας η οποία απεικονίζεται λογιστικά. Στην ουσία η λογιστική καταγράφει τις πράξεις της οικονομικής διαχείρισης και η ελεγκτική της ελέγχει.

Ο έλεγχος στην οικονομική διαχείριση είναι αναγκαίος προκειμένου να αποφευχθούν λάθη και θεωρείται ως απαραίτητη ενέργεια στην οποία πρέπει να προβαίνουν όλες οι οικονομικές μονάδες. Είναι δηλαδή, ένα είδος διασφάλισης για την αποφυγή λαθών και φαινομένων απάτης. Ο ελεγκτής είναι το υποκείμενο του ελέγχου, δηλαδή το πρόσωπο που διενεργεί τον έλεγχο, εξασφαλίζει την ορθολογική οργάνωση, τη λειτουργία και την ομαλή οικονομική διαχείριση στην οικονομία και γι' αυτό το λόγο ο θεσμός του ελέγχου και το λειτούργημα του ελεγκτή έχουν καθιερωθεί από τα παλαιά χρόνια (Κάντζος - Χονδράκη, 2006).

Ο ελεγκτής ανάλογα την εξάρτηση που έχει από την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα και τον τρόπο που αποβλέπει το έργο του, διακρίνεται σε εσωτερικό και εξωτερικό. Στην διπλωματική εργασία θα ασχοληθούμε με τον εξωτερικό ελεγκτή.

Ο εξωτερικός ελεγκτής λοιπόν, δεν έχει καμία υπαλληλική εξάρτηση με την επιχείρηση την οποία πρόκειται να ελέγξει. Είναι ανεξάρτητος και αδέσμευτος με την οικονομική μονάδα και δεν επηρεάζεται από την διοίκηση της, κάτι το οποίο θεωρείται εγγύηση για την διενέργεια ενός ελέγχου το αποτέλεσμα του οποίου θα είναι καθ' όλα αντικειμενικό. Ο εξωτερικός ελεγκτής επίσης, έχει πολλά πεδία δράσης, όπως για παράδειγμα, η πιστοποίηση της αλήθειας και της ακρίβειας των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων και η γνωμοδότηση σχετικά με την πιστοληπτική ικανότητα τους. Με βάση τα πεδία δράσης στα οποία καλείται να ανταπεξέλθει ο εξωτερικός ελεγκτής, αντιλαμβανόμαστε ότι γεννάται η ανάγκη οργάνωσης του θεσμού του εξωτερικού ελέγχου σε όλες τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες.

Αυτή η θεσμική αναγνώριση του λειτούργηματος του εξωτερικού ελεγκτή έγινε στην χώρα μας το 1955, με το Νομοθετικό Διάταγμα 3329/1955 'περί συστάσεως Σώματος Ελλήνων Ορκωτών Λογιστών' και η λειτουργία του ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 1956.

Προκειμένου να μπορεί ο ορκωτός ελεγκτής να ανταποκριθεί στις μεγάλες απαιτήσεις του έργου του, θα πρέπει να έχει ισχυρή προσωπικότητα και επαγγελματική συγκρότηση. Το ήθος και η ακεραιότητα του χαρακτήρα του θεωρούνται από τα πλέον βασικά προσόντα τα οποία απαιτούνται από όλους τους εξωτερικούς ελεγκτές σε όλες τις χώρες του κόσμου (Καραμάνης, 2008). Πέραν αυτών, οι εξωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να έχουν άρτια επιστημονική κατάρτιση, να κατέχουν εξειδικευμένη εμπειρία, ικανότητα ταχείας αντίληψης των γεγονότων, επινοητικότητα, ισχυρή αυτοπεποίθηση και την αναγκαία

διακριτικότητα ώστε να μπορούν να ξεπερνούν τις δύσκολες καταστάσεις που προκύπτουν και να φέρνουν σε πέρας το σημαντικό έργο του ελέγχου, όπως επίσης να έχουν ευχέρεια στον γραπτό και προφορικό λόγο, να είναι επιμελείς και εργατικοί.

Όσον αφορά την τεχνική του ελέγχου, σε αυτήν περιλαμβάνεται ο τρόπος διενέργειας του ελέγχου, όλες εκείνες οι τεχνικές δηλαδή που ακολουθούνται κάθε φορά. Οι ελεγκτικές διαδικασίες, είναι οι μηχανισμοί - εργαλεία που έχει στη διάθεσή του ο ελεγκτής για την συγκέντρωση ικανών τεκμηρίων με σκοπό την διαμόρφωση γνώμης σχετικά με το αντικείμενο του διενεργούμενου ελέγχου.

3.3 Διακρίσεις των Λογιστικών - Διαχειριστικών Ελέγχων

Οι λογιστικοί έλεγχοι διακρίνονται με κριτήρια σε γενικούς και ειδικούς (*Νεγκάκης - Ταχυνάκης, 2013*).

Γενικός έλεγχος είναι αυτός που επεκτείνεται σε ολόκληρη την διαχείριση συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, ενώ ο ειδικά γενικός έλεγχος είναι ο έλεγχος που πραγματοποιείται στον ισολογισμό τέλους χρήσης. Πραγματοποιούνται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (Δ.Π.Ε.) και στόχο έχουν τον έλεγχο για την σωστή απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την τήρηση των απαιτούμενων διαδικασιών.

Ειδικός έλεγχος είναι εκείνος που έχει σαν αντικείμενο ένα συγκεκριμένο θέμα, όπως για παράδειγμα τον έλεγχο της ταμειακής διαχείρισης, τον έλεγχο των πελατών ή τον έλεγχο των αποθεμάτων. Πραγματοποιείται, συνήθως, αιφνιδιαστικά για την πρόληψη και την αποκάλυψη λαθών και τον έλεγχο τήρησης των λογαριασμών με τον ορθό τρόπο (*Τσακλάγκανος, 2008*).

Επίσης, οι λογιστικοί έλεγχοι διακρίνονται ανάλογα με τον σκοπό για τον οποίο διενεργούνται σε προληπτικούς ελέγχους και κατασταλτικούς (*Νεγκάκης - Ταχυνάκης, 2013*).

Προληπτικός έλεγχος είναι εκείνος που διενεργείται στην διάρκεια εκτέλεσης της πράξης, όπως για παράδειγμα κατά την έκδοση ενός εντάλματος πληρωμής, ενός γραμματίου είσπραξης και ο σκοπός του είναι η πρόληψη σφαλμάτων και λαθών.

Κατασταλτικός έλεγχος τώρα, είναι ο έλεγχος που πραγματοποιείται μετά την εκτέλεση των πράξεων και αφορά την διαχείριση μιας συγκεκριμένης ημερολογιακής περιόδου. Αποσκοπεί στην αποκάλυψη και στην καταστολή σφαλμάτων.

Επιπλέον, οι λογιστικοί έλεγχοι διακρίνονται ανάλογα με την διάρκειά τους σε μόνιμους ή διαρκείς, σε τακτικούς ή περιοδικούς ελέγχους και σε έκτακτους ή περιστασιακούς . (Νεγκάκης - Ταχυνάκης, 2013).

Μόνιμος ή διαρκής είναι ο έλεγχος εκείνος που διενεργείται συνέχεια, τακτικός ή περιοδικός είναι εκείνος που διενεργείται κατά περιόδους και σε τακτά χρονικά διαστήματα και αφορά τον έλεγχο διαχείρισης των περιόδων αυτών, ενώ έκτακτος ή περιστασιακός έλεγχος είναι αυτός που πραγματοποιείται σε έκτακτες περιπτώσεις.

Ακόμη, ανάλογα με το νομοθετικό πλαίσιο που τους επιβάλλει, διακρίνονται σε υποχρεωτικούς (επιβάλλονται από τον νόμο), και σε προαιρετικούς, όταν αυτοί πραγματοποιούνται με την επιθυμία της διοίκησης και των μετόχων της επιχείρησης

Τέλος, οι λογιστικοί έλεγχοι διακρίνονται ανάλογα με το πρόσωπο το οποίο τους διενεργεί, σε εσωτερικούς ελέγχους που διενεργούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές και σε εξωτερικούς που διενεργούνται από τους εξωτερικούς ελεγκτές (Παπαδάτου, 2005). Αυτά τα δύο είδη ελέγχων που συνυπάρχουν στις επιχειρήσεις με διάφορους συνδυασμούς είναι εξαιρετικής σημασίας διότι συνθέτουν το βασικό περιεχόμενο της ελεγκτικής.

Οι διακρίσεις του ελέγχου που περιγράφηκαν πιο πάνω, πολλές φορές συνυπάρχουν και για τον λόγο αυτό ο εξωτερικός έλεγχος είναι κατά κανόνα κατασταλτικός έλεγχος, αλλά μπορεί ταυτόχρονα να είναι και προληπτικός στην περίπτωση που ο εξωτερικός ελεγκτής ελέγχει τις διαχειριστικές πράξεις πριν από την εκτέλεσή τους. Αυτό συμβαίνει κυρίως στην Δημόσια Διοίκηση, όπου το Ελεγκτικό Συνέδριο θεωρεί τα εντάλματα πληρωμής πριν από την εκτέλεσή τους. Ακόμη, ο εξωτερικός έλεγχος μπορεί να είναι γενικός ή ειδικός, τακτικός ή έκτακτος κ.τ.λ.

3.4 Εσωτερικός Έλεγχος - Εξωτερικός Έλεγχος

Εσωτερικός έλεγχος ονομάζεται ο έλεγχος που διενεργείται στην επιχείρηση από τους υπαλλήλους της. Με τον όρο ‘εσωτερικός έλεγχος’ εννοούμε όλο το σύστημα οργάνωσης της διαδικασίας εκτέλεσης των διαχειριστικών πράξεων και της λογιστικής απεικόνισής τους (αρμοδιότητες προσωπικού, εκδιδόμενα δικαιολογητικά, διαδρομή και έλεγχος τους). Η βασική αρχή του εσωτερικού ελέγχου είναι ότι καμία διαχειριστική πράξη και λογιστική καταχώριση δεν επιτρέπεται να ολοκληρωθεί από έναν και μόνο υπάλληλο αλλά η εργασία κάθε υπαλλήλου θα πρέπει να συμπληρώνει την εργασία ενός άλλου, τουλάχιστον, και να ελέγχεται και από έναν τρίτο, όπως για παράδειγμα από έναν εσωτερικό ελεγκτή (Παπαδάτου, 2005).

Επίσης, σύμφωνα με το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διασφαλιστική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους σκοπούς του, υιοθετώντας μια συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης (*Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, 2012*).

Εξωτερικός έλεγχος ονομάζεται ο έλεγχος που πραγματοποιείται από ειδικούς επαγγελματίες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) με ανεπίληπτο ήθος και ακέραιο χαρακτήρα, άρτια επιστημονική κατάρτιση καθώς και ειδική πείρα, χωρίς ωστόσο να έχουν κάποια σχέση με την ελεγχόμενη επιχείρηση. Πρόκειται για τον θεσμό των εξωτερικών ελεγκτών - ορκωτών λογιστών. (*Παπαδάτου, 2005*).

3.5 Χρησιμότητα Εξωτερικού Ελέγχου - Εκθέσεις Ελέγχου, Χρήστες Έκθεσης, Πιστοποιητικό Ελέγχου

Ο εξωτερικός έλεγχος διενεργείται από τους Ορκωτούς Ελεγκτές, οι οποίοι, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, θα πρέπει να έχουν ήθος, επιστημονική εξειδίκευση και εμπειρία. Ο Ορκωτής Ελεγκτής δεν έχει καμία εξάρτηση με την ελεγχόμενη επιχείρηση και επομένως ο έλεγχος που πραγματοποιεί και τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει με το πόρισμά του θεωρούνται αντικειμενικά (*Περράκης, 1984*). Επομένως, ο έλεγχος αποκτά ιδιαίτερη σημασία και χρησιμότητα σε όσους - ειδικά τρίτους, όπως οι τράπεζες, επιθυμούν να λάβουν γνώση για τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Επίσης, με τον εξωτερικό έλεγχο αποκαλύπτονται και περιορίζονται πιθανά σφάλματα και απάτες προς όφελος της διοίκησης της επιχείρησης και σε όφελος της καλύτερης διαχείρισης της περιουσίας της. Ταυτόχρονα, πιστοποιείται η ακρίβεια και η ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων, διασφαλίζοντας έτσι τα συμφέροντα των μετόχων της επιχείρησης και την βιωσιμότητά της. Τέλος, βεβαιώνεται η πιστοληπτική της ικανότητα προς ενημέρωση των ενδιαφερόμενων προμηθευτών και τραπεζών.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν.4336 / 2015, ο “ *Ελεγκτής οφείλει κατά την διάρκεια της χρήσεως να παρακολουθεί τη λογιστική και διαχειριστική κατάσταση της οντότητας. Έχει δικαίωμα να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε λογιστικού αρχείου, όπως αυτά καθορίζονται στο κεφάλαιο 2 του Ν.4308 / 2014, καθώς και κάθε εταιρικού βιβλίου που προβλέπεται από τον νόμο. Επίσης, οφείλει να παρίσταται στη Γενική Συνέλευση και να παρέχει κάθε πληροφορία που είναι σχετική με τον έλεγχο που διενήργησε. Δικαιούται με αίτησή του προς το αρμόδιο κατά περίπτωση διοικητικό όργανο της οντότητας, να ζητήσει τη σύγκληση έκτακτης Γενικής Συνέλευσης. Σε περίπτωση επομένως που ο ελεγκτής καταθέσει αίτηση, η Γενική Συνέλευση πρέπει να πραγματοποιηθεί από το αρμόδιο όργανο της διοίκησης της επιχείρησης εντός δέκα (10) ημερών από την επίδοσή της. Αντικείμενο της ημερήσιας διάταξης της είναι τα θέματα που*

περιέχονται στην αίτηση του ελεγκτή, ενώ αν δεν συγκληθεί εντός της προθεσμίας, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις που διέπουν την αίτηση σύγκλησης συνέλευσης που υποβάλλεται από μειοψηφία μετόχων ή εταίρων.

Εν δυνάμει χρήστες της έκθεσης του Ορκωτού Ελεγκτή είναι οι μέτοχοι της επιχείρησης και οι μελλοντικοί της επενδυτές, οι τράπεζες οι οποίες την χρηματοδοτούν, οι προμηθευτές και οι πιστωτές της, οι αρμόδιες υπηρεσίες του Κράτους (π.χ. εφορίες), το προσωπικό της επιχείρησης και τέλος, οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές.

Το πιστοποιητικό ελέγχου ενέχει την θέση της έκθεσης ελέγχου και πρέπει να αναφέρει όλα όσα ορίζονται στο άρθρο 37 του Ν.2190 / 1920. Με την χορήγηση του πιστοποιητικού ελέγχου, ο ελεγκτής θα πρέπει να συντάξει και την ειδική έκθεση ελέγχου η οποία θα απευθύνεται στο Διοικητικό Συμβούλιο της επιχείρησης. Στην έκθεση αυτή θα περιλαμβάνονται όλες οι βασικές παρατηρήσεις και οι υποδείξεις οι οποίες προέκυψαν από τον έλεγχο. Ο βασικός σκοπός της έκθεσης είναι να γνωστοποιηθούν στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές καταστάσεις, όπως επίσης οι αδυναμίες και οι ελλείψεις που υπάρχουν στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης και οι διαχειριστικές παραλείψεις, έτσι ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την διόρθωσή τους (Τσιμάρας, 1958).

Το πιστοποιητικό ελέγχου αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος αναφέρεται το περιεχόμενο του ελέγχου και στο δεύτερο τα αποτελέσματα που προέκυψαν από αυτόν.

Στο πρώτο μέρος του πιστοποιητικού αναγράφεται η πλήρης επωνυμία της ελεγχόμενης επιχείρησης, η εταιρική χρήση των Οικονομικών καταστάσεων, οι διατάξεις του νόμου σύμφωνα με τον οποίο έγινε ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων, επίσης, αναφέρεται εάν ο ελεγκτής έλαβε γνώση του λογιστικού απολογισμού των υποκαταστημάτων της επιχείρησης, εφ' όσον υπάρχουν, και εάν τέθηκαν στην διάθεση του τα βιβλία και τα στοιχεία της επιχείρησης, όπως και αν του δόθηκαν οι αναγκαίες πληροφορίες και επεξηγήσεις. Επιπλέον, αναφέρεται εάν στα βιβλία της επιχείρησης έχει τηρηθεί κανονικά λογαριασμός κόστους παραγωγής, δηλαδή εάν υπάρχει κάποια σημαντική παρέκκλιση από τις αρχές λογισμού του κόστους, ελέγχεται εάν τροποποιήθηκε η μέθοδος απογραφής σε σχέση με την προηγούμενη χρήση και αν εφαρμόστηκε σωστά το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο. Τέλος, ερευνάται αν επαληθεύθηκαν οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο Προσάρτημα και στην Έκθεση Διαχείρισεως του Διοικητικού Συμβουλίου (άρθρο 43α, παράγραφος 1 και 3 του Ν. 2190 / 1920).

Στο δεύτερο μέρος του πιστοποιητικού ελέγχου διατυπώνονται οι παρατηρήσεις που έχουν προκύψει από τον έλεγχο και η γνώμη του Ορκωτού Ελεγκτή για το εάν οι οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν

ορθά την περιουσιακή κατάσταση, την χρηματοοικονομική θέση και τα αποτελέσματα της επιχείρησης, σύμφωνα πάντα με τις λογιστικές αρχές, οι οποίες εφαρμόζονται κατά πάγιο τρόπο. Οι παρατηρήσεις του Ορκωτού Ελεγκτή θα πρέπει να είναι ουσιαστικές και να διατυπώνονται με απόλυτη σαφήνεια ώστε να είναι απαλλαγμένες από κάθε διφορούμενη έννοια.

3.6 Η Γνώμη του Ελεγκτή και τα Είδη της

Από την στιγμή που θα ολοκληρωθεί ο έλεγχος, ο Ορκωτός ελεγκτής θα πρέπει να διατυπώσει το πόρισμα του ελέγχου, στο οποίο πρέπει να εκφράσει με σαφήνεια την επαγγελματική του γνώμη για το εάν οι οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν την περιουσιακή διάρθρωση, την χρηματοοικονομική θέση και τα αποτελέσματα χρήσης της επιχείρησης σύμφωνα με τις ισχύουσες λογιστικές αρχές.

Το πόρισμα ελέγχου μπορεί να είναι (*Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2013*):

- Πόρισμα χωρίς επιφύλαξη πορίσματος (Σύμφωνη γνώμη) : Στην περίπτωση που ο ελεγκτής συγκεντρώσει τα απαιτούμενα δικαιολογητικά στοιχεία και οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν προκύψει σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές που ισχύουν, τότε στον έλεγχο δεν προκύπτει καμία παρατήρηση πιστοποιητικού, οπότε ο Ορκωτός ελεγκτής εκφράζει την γνώμη του χωρίς καμία επιφύλαξη (σύμφωνη γνώμη).
- Πόρισμα με επιφύλαξη πορίσματος (Γνώμη με επιφύλαξη) : Στην περίπτωση που το πιστοποιητικό ελέγχου περιέχει παρατηρήσεις από τις οποίες επηρεάζεται η εικόνα των πιστοποιούμενων οικονομικών καταστάσεων, αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό ώστε να καθιστά την εικόνα της επιχείρησης που ελέγχεται παραπλανητική και να απαιτείται από τον ελεγκτή να εκφέρει αρνητική γνώμη, τότε ο ελεγκτής διατυπώνει το πόρισμά του με επιφύλαξη ή εξαίρεση.
- Πόρισμα με αντίθεση (αρνητικό πόρισμα): Εάν το πιστοποιητικό περιέχει ουσιώδεις παρατηρήσεις από τις οποίες επηρεάζεται σημαντικά η εικόνα των πιστοποιούμενων Οικονομικών καταστάσεων, με αποτέλεσμα αυτές να χαρακτηρίζονται παραπλανητικές και δεν υπάρχει δυνατότητα έκφρασης γνώμης με επιφύλαξη, τότε ο ελεγκτής οφείλει να εκδώσει το πόρισμα του και να εκφράζει την αντίθεσή του (αρνητικό πόρισμα).

Τέλος, υπάρχει μια ακόμη κατηγορία πορίσματος (*Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2013*):

- Πόρισμα με αδυναμία έκφρασης γνώμης: Σε μια τέτοια περίπτωση, όπου δεν κατέστη δυνατόν από τον ελεγκτή να αποκτήσει τα κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια, είναι υποχρεωμένος να εκφράσει την

αβεβαιότητα του για την συνολική εικόνα και την αξιοπιστία των πιστοποιούμενων οικονομικών καταστάσεων και το πόρισμα του ελέγχου διατυπώνεται με αδυναμία έκφρασης γνώμης. Είναι υποχρεωμένος παράλληλα να αναφέρει στην έκθεση του όλους τους λόγους που τον οδήγησαν σε αυτή την άρνηση (*Νεγκάκης -Ταχυνάκης, 2013*).

3.7 Υποχρεώσεις και Ευθύνες του Ορκωτού Ελεγκτή, Λογιστή

Ο Ορκωτός Ελεγκτής πρέπει να έχει τα ανάλογα προσόντα, που αναφέρονται, στην προσωπικότητα και στην επιστημονική του κατάρτιση (*Κεραμίδας, 2009*). Τα κυριότερα προσόντα είναι το ήθος, η ακεραιότητα του χαρακτήρα, η αναμφισβήτητη αρετή, η άριστη γνώση και η μεγάλη εμπειρία στη Λογιστική και Ελεγκτική Επιστήμη. Η επαγγελματική κρίση καθοδηγείται από την άριστη γνώση της Λογιστικής και της Ελεγκτικής, την ήδη υπάρχουσα εμπειρία του ελεγκτή πάνω στα θέματα του ελέγχου και την πλήρη κατανόηση της λειτουργίας και των συστημάτων που χρησιμοποιεί η ελεγχόμενη επιχείρηση. Η επαγγελματική κρίση του Ορκωτού Ελεγκτή αποτελεί βασική προϋπόθεση της ελεγκτικής εργασίας, επειδή, όπως είναι κατανοητό, είναι αδύνατον να υπάρχει καταγεγραμμένος ένας συγκεκριμένος κώδικας και μια μεθοδολογία με την οποία θα αντιμετωπίζονται τα πάσης φύσεως θέματα που προκύπτουν κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Ο Ελεγκτής καλείται επομένως να συνδυάζει την εμπειρία και την κρίση του ώστε να μπορεί να ανταπεξέρχεται και να εκφέρει γνώμη για κάθε θέμα που προκύπτει στην διάρκεια του ελέγχου (*Φίλος, 2004*). Ακόμη, ο ελεγκτής καλείται να χειρίζεται με την ίδια ευχέρεια τον γραπτό και προφορικό λόγο, ώστε να μπορεί να εκφράζεται σωστά και κατανοητά και επίσης να χαρακτηρίζεται για τις διοικητικές ικανότητες του.

Ο Ορκωτός Ελεγκτής φέρει αστική, ποινική και πειθαρχική ευθύνη έναντι της επιχείρησης που ελέγχει. Οι ελεγκτές οφείλουν να εφαρμόζουν τους νόμους και φέρουν την ανάλογη ευθύνη για τις εκθέσεις και τα πιστοποιητικά ελέγχου που εκδίδουν. Σε περίπτωση παραβίασης του νόμου επομένως, ο ελεγκτής μπορεί να κατηγορηθεί για αστικό ή ποινικό αδίκημα και για πειθαρχικό παράπτωμα σε περίπτωση που δεν ακολουθεί την σωστή δεοντολογία. Η ευθύνη ενός ελεγκτή είναι ατομική και του καταλογίζεται μόνο όταν υπάρχει παράβαση καθήκοντος, πταίσμα ή ζημία. Η ευθύνη του είναι επίσης δικαιοπρακτική γιατί απορρέει από την συμβατική σχέση του με την επιχείρηση που ελέγχει, αφού έχει αναλάβει συμβατικά την υποχρέωση έναντι της επιχείρησης να διεξάγει με συνέπεια τον έλεγχο των βιβλίων της (*Αληφαντής, 2010*). Ο Ορκωτός Ελεγκτής θα πρέπει να επιδεικνύει την επιδεξιότητα και την κατάρτιση που θα επεδείκνυε οποιοσδήποτε άλλος, εξίσου ικανός, ελεγκτής κατά την άσκηση του συγκεκριμένου ελέγχου, να ακολουθεί τα ελεγκτικά πρότυπα, τους κανόνες και τις οδηγίες του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, να διερευνά τα αποδεικτικά στοιχεία που συλλέγει και να αξιολογεί με την δέουσα προσοχή την αποδεικτική τους ισχύ. Να αναλαμβάνει την άσκηση του ελέγχου των λογιστικών καταστάσεων με ευθύτητα και καλή πίστη, να είναι σε θέση να αρνηθεί να αναλάβει τον έλεγχο σε

περίπτωση που κρίνει ότι τα προσόντα του και η γενικότερη εμπειρία του δεν επαρκούν για την έκδοση αντικειμενικής απόφασης και τέλος, να φροντίζει ώστε και οι συνεργάτες του να επιδεικνύουν ανάλογη επιμέλεια.

Άλλη μια ευθύνη που μπορεί να καταλογιστεί στον ελεγκτή είναι για δόλο και βαριά ή ελαφρά αμέλεια, αν δεν καταφέρει να ανακαλύψει λογιστικές παρανομίες στην διαχείριση της επιχείρησης που ελέγχει.

Ανάλογα προσόντα με αυτά του Ορκωτού Ελεγκτή πρέπει να έχει ο Ορκωτός Λογιστής, ο οποίος οφείλει να εκφέρει αληθινή και ειλικρινή γνώμη, να μην έχει καμία οικονομική σχέση και συναλλαγή με την ελεγχόμενη επιχείρηση, να μην δέχεται οποιασδήποτε αξίας δώρα ή άλλου τύπου διευκολύνσεις από τον ελεγχόμενο, να μην δημιουργεί σχέσεις οικειότητας μαζί του, να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός στην συμπεριφορά και στην εμφάνισή του. Να επιδεικνύει την επιβαλλόμενη επιμέλεια, να διαθέτει την απαιτούμενη εμπειρία, όπως και οι υπόλοιποι Ορκωτοί, να εκτελεί την εργασία του με καλή πίστη και ιδιαίτερη θέληση. Επίσης, να δέχεται τα στοιχεία τα οποία του προσκομίζονται και τα οποία είναι απαραίτητα για την διενέργεια του ελέγχου, αλλά να είναι προσεκτικός και επιφυλακτικός και να τα κρίνει προτού τα χρησιμοποιήσει. Η επαγγελματική γνώμη του λογιστή θα πρέπει να εκφέρεται ανεπιφύλακτα, βασιζόμενη πάντα σε ελεγκτικά τεκμήρια, τα οποία αποκομίζει από την διενέργεια του ελέγχου. Οφείλει επιπλέον, να καθορίζει τις διενεργούμενες ελεγκτικές διαδικασίες και να πραγματοποιεί τον έλεγχο με επιμέλεια και επιδεξιότητα, ανάλογα με τις παρουσιαζόμενες ιδιαίτερες συνθήκες ή ανάγκες.

3.8 Χρόνος Υποβολής Πορίσματος

Ο χρόνος υποβολής της έκθεσης ελέγχου είναι η ημερομηνία κατά την οποία χορηγείται το Πιστοποιητικό Ελέγχου στην επιχείρηση (*Βουτινόπουλος, 2000*). Η ημερομηνία αυτή πρέπει να είναι μεταγενέστερη της ημερομηνίας έγκρισης των Οικονομικών Καταστάσεων από το Διοικητικό Συμβούλιο της ελεγχόμενης επιχείρησης. Η ημερομηνία έκδοσης του Πιστοποιητικού Ελέγχου είναι αρκετά σημαντική για τον Ορκωτό Ελεγκτή γιατί μέχρι αυτή την ημερομηνία υπάρχει η προβλεπόμενη ευθύνη, που τον βαρύνει, για τις πιστοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Από την συγκεκριμένη ημερομηνία και έπειτα, παύει οποιαδήποτε ευθύνη του για την ελεγχθείσα χρήση.

3.9 Συμπεράσματα

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο της εργασίας, το οποίο σχετίζεται με την ελεγκτική επιστήμη, περιγράφηκαν αναλυτικά έννοιες, όπως αυτές του εσωτερικού και του εξωτερικού ελέγχου και του

ελεγκτή, του διαχειριστικού ελέγχου που αυτός πραγματοποιεί, των αποτελεσμάτων και της έκθεσης την οποία οφείλει να συντάσσει μετά το πέρας της διαδικασίας του ελέγχου, ενώ έγινε ειδική αναφορά στην γνώμη που εκφέρει, τα είδη της, αλλά και τις ευθύνες του, ποινικές και πειθαρχικές απέναντι στον νόμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

4.1 Εισαγωγή

Στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας, παρουσιάζεται αναλυτικότερα η ελεγκτική διαδικασία. Περιγράφονται οι σκοποί και οι μέθοδοι πραγματοποίησης του εξωτερικού ελέγχου, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο κάτω από το οποίο πραγματοποιούνται οι έλεγχοι από τους Ορκωτούς Ελεγκτές. Ακόμη, γίνεται ειδική αναφορά στον εξωτερικό έλεγχο Παγίων, συμμετοχών, χρεογράφων, απαιτήσεων, δανείων και λοιπών υποχρεώσεων μιας επιχείρησης.

4.2 Σκοποί του Ελέγχου

Οι κυριότεροι σκοποί του ελέγχου είναι σε γενικές γραμμές οι ακόλουθοι (*Τσακλάγκανος, 2008*) :

- Η πρόληψη σφαλμάτων και απατών: Ο έλεγχος αυτός ονομάζεται προληπτικός και διενεργείται πριν ή κατά την διάρκεια της διαχειριστικής πράξης και της λογιστικής απεικόνισης, με απώτερο σκοπό να προλάβει και να αποτρέψει την διάπραξη σφαλμάτων και απατών σε βάρος της επιχείρησης. Αυτού του είδους ο έλεγχος πραγματοποιείται κυρίως από εσωτερικό ελεγκτή.
- Η αποκάλυψη των σφαλμάτων και των απατών: Ο έλεγχος αυτός είναι ο κατασταλτικός έλεγχος και πραγματοποιείται μετά την εκτέλεση της διαχειριστικής πράξης και της λογιστικής απεικόνισης, αποσκοπώντας στην αποκάλυψη των φαινομένων απάτης. Ο εξωτερικός ελεγκτής είναι αυτός που πραγματοποιεί κατά κύριο λόγο αυτόν τον έλεγχο.
- Η πιστοποίηση, μετά από συστηματικό έλεγχο, για την ακρίβεια και την ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων ανά έτος (ισολογισμός, αποτελέσματα χρήσης, πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων, προσάρτημα). Η πιστοποίηση είναι και αυτή έργο του εξωτερικού ελεγκτή.
- Η αξιολόγηση του τρόπου σύνταξης διαφόρων στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων που αποτελούν σημαντικά στοιχεία που δείχνουν την πορεία της επιχείρησης, όπως και η επάρκεια ή μη των αριθμοδεικτών που χρησιμοποιούνται για την εξαγωγή των συμπερασμάτων.

Ακόμη ένας σημαντικός σκοπός για τον οποίο διενεργείται ένας έλεγχος είναι:

- Η επισήμανση των δυσλειτουργιών του λογιστικού κυκλώματος της επιχείρησης.

Βασικός στόχος του εξωτερικού ελέγχου, όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα στην εργασία, είναι η αντικειμενική πληροφόρηση των ενδιαφερόμενων (μετόχων, δανειστών, προμηθευτών, προσωπικού) της επιχείρησης για το εάν οι οικονομικές καταστάσεις αποτυπώνουν την αληθινή εικόνα της περιουσιακής κατάστασης της επιχείρησης και τα σωστά οικονομικά αποτελέσματα.

4.3 Μέθοδοι Πραγματοποίησης Εξωτερικού Ελέγχου

Ο οριζόντιος και ο κάθετος έλεγχος, αποτελούν τις δυο βασικές μορφές δειγματοληπτικού ελέγχου, ο οποίος καθιερώθηκε παγκοσμίως γιατί ήταν ευνόητο πως δεν ήταν δυνατόν να πραγματοποιείται λεπτομερής έλεγχος ολόκληρης της λογιστικής δουλειάς της χρήσης (ειδικά στον τακτικό έλεγχο ισολογισμού τέλους χρήσης), αφού θα απαιτούσε πολλούς ελεγκτές και πολλούς μήνες εργασίας.

Ο οριζόντιος ή προοδευτικός έλεγχος, ονομάζεται έτσι γιατί είναι ο λεπτομερής έλεγχος όλων των οικονομικών πράξεων μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, για παράδειγμα είκοσι ημέρες, όπου ελέγχονται όλες οι οικονομικές πράξεις, χωρίς καμία εξαίρεση (*Βαρβατσουλάκης, 2012, Κάντζος - Χονδράκη, 2006*). Ελέγχονται επομένως από άποψη πληρότητας και νομιμότητας όλα τα δικαιολογητικά της περιόδου η οποία ελέγχεται, ελέγχεται επίσης η ορθή διατύπωση των εγγραφών στα αναλυτικά ημερολόγια, σύμφωνα με τα δικαιολογητικά που έχουν προσκομιστεί. Η ενημέρωση των αναλυτικών καθολικών ελέγχεται καθώς ελέγχονται και οι συγκεντρωτικές εγγραφές στο συγκεντρωτικό ημερολόγιο. Οι αριθμητικές συμφωνίες επαληθεύονται και ελέγχονται με τα ισοζύγια.

Σχετικά με τον κάθετο ή αναδρομικό έλεγχο τώρα, αυτός ξεκινάει από τα κονδύλια του ισολογισμού και του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης και μέσα από τα ισοζύγια, φτάνει στους λογαριασμούς των αναλυτικών καθολικών για τον έλεγχο των οποίων αναζητούνται τα σχετικά δικαιολογητικά για έλεγχο (*Βαρβατσουλάκης, 2012*).

Κατά την διαδικασία του ελέγχου των λογαριασμών δαπανών, θα πρέπει να γίνονται επαληθεύσεις και αριθμητικές συμφωνίες, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ο ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης περιέχουν όλα τα οριστικά υπόλοιπα του Γενικού Καθολικού της ημερομηνίας κλεισίματος του Ισολογισμού. Η ελεγκτική διαδικασία αυτή δεν αφορά μόνο τους λογαριασμούς δαπανών, αλλά όλους τους λογαριασμούς χωρίς εξαίρεση και περιλαμβάνει τα παρακάτω (*Παπαδάτου, 2005*):

1. Αντιπαραβολή του οριστικού ισοζυγίου Γενικού Καθολικού, για να γίνει εξακρίβωση αν έχουν περιληφθεί στο οριστικό ισοζύγιο όλοι οι λογαριασμοί του Γενικού Καθολικού.
2. Αντιπαραβολή Ισολογισμού με το οριστικό ισοζύγιο Γενικού Καθολικού, προκειμένου να επαληθευτεί το γεγονός ότι όλα τα υπόλοιπα του οριστικού ισοζυγίου είναι καταχωρημένα στον ισολογισμό.
3. Επαλήθευση των αθροίσεων του Ισολογισμού και του οριστικού ισοζυγίου του Γενικού Καθολικού.
4. Επαλήθευση των αθροίσεων του Γενικού Καθολικού.
5. Αντιπαραβολή των ισοζυγίων των αναλυτικών καθολικών έτσι ώστε να διαπιστωθεί αν όλοι οι λογαριασμοί έχουν συμπεριληφθεί στα Ισοζύγια.
6. Επαλήθευση των αθροίσεων των αναλυτικών καθολικών.
7. Επαλήθευση των αθροίσεων των ισοζυγίων των αναλυτικών καθολικών.
8. Αντιπαραβολή των αθροισμάτων της χρέωσης και της πίστωσης κάθε ισοζυγίου αναλυτικού καθολικού με τα αντίστοιχα ποσά του οικείου λογαριασμού και τέλος,
9. Επαλήθευση ότι υπάρχει συμφωνία των αθροισμάτων χρέωσης και πίστωσης μεταξύ του οριστικού Ισοζυγίου Γενικού Καθολικού, του Συγκεντρωτικού Ημερολογίου, των αναλυτικών ημερολογίων και των ισοζυγίων αναλυτικών καθολικών.

Η σειρά εκτέλεσης των πιο πάνω βημάτων εξαρτάται κάθε φορά από τις συνθήκες ελέγχου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η έκταση του ελέγχου, ο οποίος πραγματοποιείται με τις δύο μεθόδους που περιγράψαμε παραπάνω, εξαρτάται από το σύστημα εσωτερικού ελέγχου που έχει η επιχείρηση και την ποιότητα του. Όταν ο εσωτερικός έλεγχος είναι πλήρης και διασφαλίζει την ορθή λειτουργία της επιχείρησης, τότε περιορίζεται η έκταση του, ενώ επεκτείνεται και θεωρητικά φτάνει μέχρι τον πλήρη έλεγχο, όταν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζεται δεν είναι τόσο αξιόπιστο.

Επίσης, ο οριζόντιος ή προοδευτικός έλεγχος των εγγραφών μιας περιόδου με το πλήρες λογιστικό σύστημα, δεν αντικαθιστά τον κάθετο έλεγχο, αλλά τον συμπληρώνει.

4.4 Προκαταρτικός Έλεγχος

Σύμφωνα με το κεφάλαιο 2 του Ν. 4308 / 2014, το οποίο αφορά τα Λογιστικά Αρχεία, η επιχείρηση οφείλει να τηρεί κάθε αρχείο συναλλαγής που πραγματοποιείται στη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, καθώς και αρχείο με τα έσοδα, κέρδη, έξοδα, ζημιές που προκύπτουν κατά την περίοδο αυτή. Επίσης, τηρείται αρχείο αγορών και πωλήσεων περιουσιακών στοιχείων, εκπτώσεων και επιστροφών, φόρων, τελών και όλων των εισφορών σε ασφαλιστικούς οργανισμούς.

Οι ελεγκτές κατά την διάρκεια της χρήσεως, είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθούν την λογιστική κατάσταση της επιχείρησης και να μελετούν όλα τα βιβλία και τους λογαριασμούς της.

Πριν την έναρξη του τελικού ελέγχου των Οικονομικών Καταστάσεων, ο ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να διενεργήσει κάποια βασικά βήματα και συγκεκριμένα τα ακόλουθα (Παπαδάτου, 2005) :

1. Να ενημερωθεί για βασικά θέματα της επιχείρησης που ελέγχει από τον προηγούμενο ελεγκτή, είτε με απευθείας επικοινωνία μαζί του, είτε μέσω της μελέτης των οικονομικών καταστάσεων και των Πιστοποιητικών Ελέγχου προηγούμενων χρήσεων.
2. Να ενημερωθεί για θέματα νομικής μορφής της επιχείρησης. Αυτό γίνεται τις περισσότερες φορές με την μελέτη του τελευταίου κωδικοποιημένου Καταστατικού της επιχείρησης ή με την μελέτη της νομοθεσίας που διέπει την επιχείρηση, ή ακόμα και με την μελέτη των βασικών συμβάσεων που έχει συνάψει η επιχείρηση (για παράδειγμα οι συμβάσεις εργασίας του προσωπικού).
3. Να μελετήσει το οργανόγραμμα της επιχείρησης και όλες τις σημαντικές αποφάσεις της Διοίκησης, ώστε να κατανοήσει την διοικητική οργάνωση της επιχείρησης.
4. Να πληροφορηθεί για την παραγωγική και συναλλακτική δραστηριότητα της επιχείρησης από τους υπεύθυνους της. Προς αυτή την κατεύθυνση βοηθά η επιτόπια επίσκεψη στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης (αποθήκες, χώρος παραγωγής).

Ακόμη, ο Ορκωτός Ελεγκτής οφείλει:

5. Να ενημερωθεί για το σύστημα εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζει η επιχείρηση όπως επίσης και για την λογιστική της οργάνωση. Ο προϊστάμενος του λογιστηρίου, ως ο πλέον αρμόδιος, ενημερώνει τον ελεγκτή για το Λογιστικό Σχέδιο που εφαρμόζει η επιχείρηση, τα λογιστικά βιβλία που τηρεί, τα παραστατικά που εκδίδει, τον τρόπο με τον οποίο διεκπεραιώνει τις λογιστικές εργασίες της, τον

τρόπο κοστολόγησης των παραγόμενων προϊόντων, τις λογιστικές μεθόδους που τηρεί καθώς και για την εν γένει λειτουργία της, ώστε να είναι σε θέση να κρίνει και να εκτιμήσει αποτελεσματικά το σύστημα της λογιστικής οργάνωσης της (*Παπαδάτου, 2005*).

Ο Ορκωτός Ελεγκτής έχει την υποχρέωση να εξετάσει αν η υπάρχουσα λογιστική οργάνωση πετυχαίνει ορθή ενημέρωση των λογιστικών βιβλίων και τη συνεχή παρακολούθηση των λογαριασμών, έτσι ώστε να εμφανίζουν με ακρίβεια την πραγματική περιουσιακή κατάσταση της και τα σωστά αποτελέσματα χρήσης (*Παπαδάτου, 2005*). Στη συνέχεια, ο ελεγκτής δημιουργεί τα Φύλλα Εργασίας, τα οποία πρέπει να συμπεριληφθούν στον Μόνιμο Φάκελο ελέγχου της επιχείρησης και τα οποία συμπληρώνονται ή τροποποιούνται, ανάλογα τις μεταβολές, στο μέλλον. Ο ελεγκτής ακόμη, πρέπει να πραγματοποιήσει ελέγχους οι οποίοι εντάσσονται στο πλαίσιο του προκαταρκτικού ελέγχου και αφορούν κυρίως τον έλεγχο της μισθοδοσίας του προσωπικού, τον έλεγχο των αγορών και των πωλήσεων της επιχείρησης, τον έλεγχο του ταμείου και των ταμειακών συναλλαγών, τον έλεγχο των δαπανών χρήσης και τις απογραφές των αποθεμάτων. Κατά την διάρκεια των ελέγχων αυτών, ο ελεγκτής συντάσσει τα Φύλλα Εργασίας, όπως αναφέραμε, τα οποία πρέπει να φέρουν αύξουσα αρίθμηση και να αρχειοθετούνται σε ειδικό φάκελο, στον φάκελο ελέγχου της συγκεκριμένης χρήσης.

4.5 Εξωτερικός Έλεγχος Παγίων

Σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 16, με τον όρο ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, εννοούμε όλα εκείνα τα υλικά αγαθά που κατέχει η επιχείρηση με σκοπό να τα χρησιμοποιήσει στην παραγωγή αγαθών, παροχή υπηρεσιών ή για την μίσθωση τους σε τρίτους, για περισσότερες από μία λογιστικές χρήσεις (*Ντζανάτος, 2009*).

Τα βασικότερα θέματα ελέγχου των παγίων στοιχείων από τον εξωτερικό ελεγκτή, είναι η ύπαρξή τους, η κυριότητά τους, ο λογισμός των αποσβέσεων, η επαλήθευση των λογιστικών συμφωνιών, οι έγγραφες διαβεβαιώσεις από την διοίκηση της ελεγχόμενης επιχείρησης και η ασφάλισή τους.

Ο Ορκωτός Ελεγκτής θα πρέπει να πραγματοποιήσει επαρκείς ελέγχους έτσι ώστε να βεβαιωθεί για την ύπαρξη των κτιρίων, των μηχανημάτων και των επίπλων. Όλη η διαδικασία του ελέγχου θα πρέπει να γίνεται βασιζόμενη στα μητρώα παγίων. Εάν δεν τηρείται μητρώο παγίου από την επιχείρηση, θα πρέπει να συνταχθεί κατάσταση με επιλεγμένα πάγια στοιχεία από τα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης. Στην περίπτωση που υπάρχει εσωτερικός έλεγχος, ο εξωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να λάβει υπ' όψιν τις σχετικές εκθέσεις του ελέγχου (*Αληφαντής, 2010*). Ο εξωτερικός

ελεγκτής οφείλει, μετά τον έλεγχο, να επιβεβαιώνει ο,τι ανήκει στην ελεγχόμενη επιχείρηση και παράλληλα και αυτή με επιστολή - απάντηση της οφείλει να το επιβεβαιώνει ή μη.

Ο ελεγκτής πρέπει να αναζητήσει όλα εκείνα τα απαραίτητα και σχετικά με τις αποσβέσεις έγγραφα που υπάρχουν στον Μόνιμο Φάκελο. Στην συνέχεια, για να κρίνει και να εκτιμήσει την επάρκεια των αποσβέσεων που πραγματοποιούνται, εξετάζει την μέθοδο που χρησιμοποιεί η επιχείρηση για τον λογισμό των αποσβέσεων, κατά τα τρία τελευταία έτη και συγκεντρώνει από τις αρμόδιες οικονομικές υπηρεσίες όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται. Σκοπός της έρευνάς του είναι η εξακρίβωση του κατά πόσο οι συντελεστές αποσβέσεων είναι επαρκείς ή υπερβολικοί (*Τσιμάρας, 1958*). Η διενέργεια αποσβέσεων για κάθε έτος, βάσει των θεσπισμένων συντελεστών, είναι υποχρεωτική, ανεξάρτητα από το εάν υπάρχουν κέρδη ή όχι και ανεξάρτητα από το αν η επιχείρηση τα χρησιμοποιεί, τα εκμισθώνει ή τα εκμεταλλεύεται. Αν υπάρχει κέρδος, οι επιχειρήσεις διενεργούν αποσβέσεις με μεγαλύτερο από τον προβλεπόμενο συντελεστή, ενώ οι επιπλέον αποσβέσεις δεν αναγνωρίζονται φορολογικά και οι επιχειρήσεις υποχρεούνται με την υποβολή της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος να αναμορφώσουν τα προκύψαντα αποτελέσματα με την προσθήκη αυτών ως λογιστική διαφορά. Αν η επιχείρηση δεν διενεργήσει αποσβέσεις ή τις διενεργήσει με χαμηλότερο του προβλεπόμενου από την νομοθεσία συντελεστή, δεν έχει το δικαίωμα να τις πραγματοποιήσει στο μέλλον και δεν μπορεί να τις μεταφέρει στην επόμενη χρήση και να τις αναγνωρίσει ως έξοδα (www.taxheaven.gr, www.e-forologia.gr).

4.6 Εξωτερικός Έλεγχος Συμμετοχών και Χρεογράφων

Όπως και στον έλεγχο των παγίων, τα βασικότερα θέματα στον έλεγχο των συμμετοχών και των χρεογράφων από τον εξωτερικό ελεγκτή είναι η ύπαρξη των συμμετοχών και των χρεογράφων, το ποιος έχει την κυριότητα τους, οι μεταβολές της αξίας τους, η καταχώριση των εσόδων που προέρχονται από τις συμμετοχές και τα χρεόγραφα, η αποτίμηση τους, οι σχετικές πληροφορίες στο προσάρτημα και στην έκθεση της διοίκησης και η εμφάνισή τους στις οικονομικές καταστάσεις.

Η ύπαρξη τώρα των συμμετοχών και των χρεογράφων επαληθεύεται με την καταμέτρηση των τίτλων που έχει στην κατοχή της η επιχείρηση. Αφού ολοκληρωθεί η καταμέτρηση, ο ελεγκτής συγκρίνει το αποτέλεσμα της καταμέτρησης με το υπόλοιπο που εμφανίζουν οι τίτλοι που είναι καταμετρημένοι στο μητρώο συμμετοχών και χρεογράφων που τηρείται (*Τελούδη, 1961*). Οι τίτλοι των συμμετοχών και των χρεογράφων της επιχείρησης καταθέτονται στην τράπεζα και για την επαλήθευση της ύπαρξής τους, ο ελεγκτής θα πρέπει να λάβει βεβαίωση της τράπεζας με την οποία θα προκύπτει το είδος και η ποσότητα των κατατεθειμένων σε αυτήν συμμετοχών και χρεογράφων που είναι ιδιοκτησία της επιχείρησης που ελέγχεται.

Η κυριότητα των συμμετοχών και των χρεογράφων αποδεικνύεται από τα νόμιμα δικαιολογητικά τα οποία είναι πρωτότυπα, αναφέρουν ότι η κυριότητα των τίτλων ανήκει στην ελεγχόμενη επιχείρηση, αναγράφουν την ημερομηνία συναλλαγής, φέρουν τις υπογραφές των συναλλασσόμενων και τις θεωρήσεις των φορολογικών αρχών στις περιπτώσεις που απαιτούνται από τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας.

4.7 Εξωτερικός Έλεγχος Απαιτήσεων

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 37 (Δ.Λ.Π. 37) παρακολουθεί τις προβλέψεις, τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις και τις ενδεχόμενες απαιτήσεις. Οι απαιτήσεις που έχει μια επιχείρηση από τους πελάτες της και οι πωλήσεις που πραγματοποιεί με πίστωση, συνδέονται και εξετάζονται μαζί σε περίπτωση ελέγχου.

Βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις είναι εκείνες οι οποίες, κατά το κλείσιμο του ισολογισμού, είναι εισπρακτέες μέσα στην χρήση που ακολουθεί και κάθε απαίτηση της επιχείρησης καταχωρείται στον λογαριασμό της ομάδας 3.

Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις από την άλλη, είναι εκείνες οι υποχρεώσεις των οποίων η προθεσμία εξόφλησης λήγει μετά το τέλος της επόμενης χρήσης και παρακολουθούνται στο πάγιο ενεργητικό.

Ο εξωτερικός ελεγκτής όταν καλείται να ελέγξει τις απαιτήσεις, ουσιαστικά πρέπει να ελέγξει αν συμφωνούν οι λογαριασμοί των απαιτήσεων, να μελετήσει το συνολικό ύψος των απαιτήσεων, να πραγματοποιήσει λεπτομερή επισκόπηση στην διαδικασία εσωτερικού ελέγχου, να αποτιμήσει τις απαιτήσεις και να σχηματίσει πρόβλεψη για τους επισφαλείς πελάτες. Επίσης, βασικό αντικείμενο του ελέγχου του είναι η διαγραφή των πελατών, η επαλήθευση των υπόλοιπων στους λογαριασμούς δοσοληψίας, η εμφάνιση των απαιτήσεων στον Ισολογισμό, οι έγγραφες διαβεβαιώσεις της διοίκησης της επιχείρησης, οι απαιτήσεις των μελών της διοίκησης, οι απαιτήσεις του Δημοσίου, οι απαιτήσεις του προσωπικού αλλά και οι απαιτήσεις των χρεωστών της. Ο ελεγκτής θα πρέπει να συμφωνήσει το υπόλοιπο που εμφανίζεται στον Ισολογισμό του λογαριασμού 'Πελάτες'. Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλές απαιτήσεις μετατρέπονται σε αξιόγραφα, συναλλαγματικές δηλαδή, μεταχρονολογημένες επιταγές καθώς και εγγυητικές επιστολές, καθώς αυτές έχουν αυξημένες εγγυήσεις και σημαντική νομική προστασία (Τσακλάγκανος, 2008).

4.8 Εξωτερικός Έλεγχος Υποχρεώσεων

Οι υποχρεώσεις των επιχειρήσεων εμφανίζουν τα κεφάλαια τα οποία οι επιχειρήσεις οφείλουν σε τρίτους. Ο έλεγχος του λογαριασμού των υποχρεώσεων από έναν εξωτερικό ελεγκτή πρέπει να

περιλαμβάνει όλες εκείνες τις ενέργειες που απαιτούνται, ώστε να περιορίζονται λογιστικά λάθη ή παραλείψεις. Οφείλει ο ελεγκτής να σχεδιάσει έτσι την διαδικασία του ελέγχου, ώστε να αποκαλύπτονται τυχόν υποεκτιμήσεις των υποχρεώσεων, οι οποίες οδηγούν με την σειρά τους σε υποεκτίμηση των δαπανών της επιχείρησης. Οι υποχρεώσεις μπορούν να υποεκτιμηθούν πιο εύκολα με την μη καταχώρηση λογιστικών εγγραφών που δημιουργούν υποχρέωση, παρά με την παραποιημένη λογιστική καταχώριση. (*Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2013*).

Ο ελεγκτής επομένως, κατά τον έλεγχο των υποχρεώσεων, έχει ως στόχο να καθορίσει τον τρόπο του εσωτερικού ελέγχου και να εξασφαλίσει την επάρκεια του, ώστε να μπορούν να εξοφληθούν τα τιμολόγια των προμηθευτών, να αποδείξει ότι τα εμφανιζόμενα στον Ισολογισμό ποσά συμφωνούν με τα αποδεικτικά λογιστικά στοιχεία που έχει στην διάθεσή του και επιπλέον, να διασφαλίσει ότι όλες οι υπάρχουσες, την ημέρα καταρτισμού του Ισολογισμού, υποχρεώσεις έχουν καταχωρηθεί ορθά και ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα (*Τσακλάγκανος, 2008*).

4.9 Συμπεράσματα

Σε αυτό το κεφάλαιο, το οποίο σχετίζεται με την Ελεγκτική Διαδικασία, προχωρούμε σε εμπειριστατωμένη ανάλυση των επιμέρους διαδικασιών της Ελεγκτικής Επιστήμης για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης. Αναλύουμε την διαδικασία που ακολουθεί ο ελεγκτής για τον έλεγχο των παγίων της επιχείρησης, των συμμετοχών και των χρεογράφων αλλά και των υποχρεώσεων που αυτές έχουν σε τρίτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Ο ΈΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ

5.1 Εισαγωγή

Στην συνέχεια της εργασίας και στο πέμπτο κεφάλαιο, ασχολούμαστε με την λειτουργία του λογαριασμού των χρηματικών διαθεσίμων μιας επιχείρησης. Αναλύονται οι διαδικασίες των πληρωμών και των εισπράξεων και ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να γίνει έλεγχος στις διαδικασίες αυτές, ο τρόπος της λογιστικής καταχώρισης των ταμειακών πράξεων, όπως επίσης και οι κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν από την λειτουργία του ταμείου και το πως μπορεί ο ελεγκτής να παρέμβει και να αντιμετωπίσει τέτοιου είδους καταστάσεις.

5.2 Λειτουργία και Υπόλοιπο του Λογαριασμού των Χρηματικών Διαθεσίμων

Ο ελεγκτής, εκτός από την καταμέτρηση των μετρητών τα οποία βρίσκονται στο ταμείο και το οποίο θεωρείται μια σχετικά εύκολη διαδικασία, θα πρέπει να μελετήσει με δέουσα προσοχή όλες τις οικονομικές συναλλαγές της ελεγχόμενης επιχείρησης (*Βουτινόπουλος, 2000*). Ο έλεγχος του ταμείου πραγματοποιείται στο λογιστικό βιβλίο τήρησης το οποίο ονομάζεται ‘Ταμείο’ και ο ελεγκτής πρέπει να μελετήσει τον τρόπο ενημέρωσης και λειτουργίας του βιβλίου αυτού. Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί για το εάν ο ταμίας της επιχείρησης είναι εκείνος ο οποίος ενημερώνει παράλληλα το λογιστικό βιβλίο του ταμείου, γιατί μια από τις βασικότερες αρχές της ελεγκτικής επιστήμης απαγορεύει τον ταμία να είναι συγχρόνως και ο λογιστής της επιχείρησης (στην βάση της αρχής ότι μια ενέργεια πρέπει να ελέγχεται και από άλλον υπάλληλο της επιχείρησης).

Η ενημέρωση του ταμείου πραγματοποιείται με την καταχώριση στο ταμείο των παραστατικών με τα οποία γίνονται οι εισπράξεις και οι πληρωμές. Η μελέτη αυτών των παραστατικών στοχεύει στο να διαπιστωθεί κατά πόσο η επιχείρηση που ελέγχεται εφαρμόζει στις ταμειακές συναλλαγές της τις αρχές της νομιμότητας, της σκοπιμότητας και της έγκρισης της συναλλαγής (*Αληφαντής, 2010*).

Οι πράξεις τις οποίες αφορά κυρίως είναι (*Αληφαντής, 2010*):

- Πληρωμές σε μετρητά ή με επιταγές,
- Εισπράξεις σε μετρητά ή από επιταγές,

- Οικονομικά έξοδα τα οποία προκύπτουν από τις πράξεις του ταμείου που διενεργούνται μέσω τραπεζικών κινήσεων.

Ο έλεγχος των χρηματικών διαθεσίμων δεν περιλαμβάνει τις οικονομικές πράξεις οι οποίες ελέγχονται σε άλλα κυκλώματα, όπως είναι για παράδειγμα οι πράξεις που σχετίζονται με τραπεζικά δάνεια διότι αυτά ελέγχονται σε ειδικό κεφάλαιο. Ο συγκεκριμένος έλεγχος έχει μεγάλο ενδιαφέρον γιατί το ταμείο είναι ο λογαριασμός που μεσολαβεί στις περισσότερες οικονομικές πράξεις της επιχείρησης. Οι περισσότερες πράξεις αρχίζουν και τελειώνουν με μετρητά. Ο λογαριασμός του ταμείου έχει πολλές περισσότερες κινήσεις σε σχέση με τους άλλους λογαριασμούς και η ρευστότητά του ενέχει σοβαρούς κινδύνους κλοπών, ειδικά στην περίπτωση κατά την οποία η επιχείρηση δεν λάβει τα απαραίτητα μέτρα και τις δικλίδες ασφαλείας που χρειάζονται. Η διαδικασία για τον έλεγχο είναι σχετικά εύκολη διότι ο έλεγχος του ταμείου δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα στην διαδικασία προσδιορισμού των ποσών και αποτίμησης των ρευστών που βρίσκονται στο ταμείο ή στις τράπεζες.

5.3 Έλεγχος Πληρωμών

Πληρωμές με επιταγές ή μέσω Τράπεζας

Οι επιταγές που εκδίδονται έχουν την υπογραφή των αρμόδιων προσώπων, στα οποία έχει δοθεί το δικαίωμα υπογραφής από την διοίκηση της επιχείρησης. Για τις επιταγές που έχουν ήδη εκδοθεί, έχει προβλεφθεί από την αρχή η έκδοση τους και όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά που τις συνοδεύουν, προκειμένου η λογιστική καταχώρησή και αποστολή τους να γίνεται γρήγορα και με απλό τρόπο. Τα πρόσωπα που έχουν το δικαίωμα να υπογράφουν τις επιταγές είναι διασταυρωμένα και επιβεβαιωμένα από τις Τράπεζες (*Κάντζος - Χονδράκη, 2006*). Επίσης, προβλέπεται η ύπαρξη διπλής υπογραφής για επιταγές που ξεπερνούν ένα συγκεκριμένο ποσό, για καλύτερη διασφάλιση και αποφυγή φαινομένων εξαπάτησης.

Όσοι υπάλληλοι έχουν το δικαίωμα να υπογράφουν τις επιταγές της επιχείρησης, δεν έχουν καμία ανάμειξη στην διαδικασία έκδοσης και καταγραφής τους. Όλες οι επιταγές που πηγαίνουν στους αρμόδιους προς υπογραφή, πρέπει απαραίτητα να έχουν όλα τα στοιχεία συμπληρωμένα και να φέρουν το όνομα του δικαιούχου. Την ευθύνη φύλαξης των υπογεγραμμένων επιταγών, μέχρι την τελική αποστολή τους, φέρει ο υπογράφων. Δεν έχουν το δικαίωμα, αφού υπογράψουν την επιταγή, να την επιστρέψουν πίσω στον συντάκτη της για να την αποστείλει εκείνος με την σειρά του, ενώ επίσης, αυτός που υπογράφει την επιταγή θα πρέπει να ελέγξει διεξοδικά όλα τα δικαιολογητικά που την συνοδεύουν (*Παπαδάτου, 2005*). Τέτοια δικαιολογητικά είναι, το πρωτότυπο τιμολόγιο, το οποίο θα πρέπει να έχει ελεγχθεί και να έχει επαληθευθεί και να συνοδεύεται και αυτό από τα στοιχεία εκείνα που επιβεβαιώνουν

τις τιμές και τις ποσότητες που έχουν παραληφθεί. Σε πολλές περιπτώσεις, αρκετό για την διασφάλιση του υπαλλήλου που υπογράφει την επιταγή είναι και ένα αντίγραφο του τιμολογίου, στο οποίο όμως θα πρέπει να εμφανίζονται όλοι οι έλεγχοι και οι επιβεβαιώσεις οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί.

Τα δικαιολογητικά ακυρώνονται και δεν έχουν ιδιαίτερη ισχύ, όταν εκδοθεί η επιταγή, χειρόγραφα ή με σφραγίδα η οποία αναφέρει την ένδειξη ‘ πληρωμένο την xx... ημερομηνία, αριθμός επιταγής Νο xx... ’. Με αυτόν τον τρόπο όσοι έχουν το δικαίωμα υπογραφής της επιταγής, μπορούν να δουν αν τα δικαιολογητικά έχουν γίνει αντικείμενο πληρωμής.

Οι εισπράξεις καλό είναι να μην χρησιμοποιούνται απευθείας για να γίνονται οι πληρωμές των υποχρεώσεων της επιχείρησης. Ακολουθώντας αυτήν την διαδικασία, γίνεται με καλύτερο τρόπο ο έλεγχος των εισπράξεων και των πληρωμών που γίνονται από το Ταμείο και παράλληλα θα λέγαμε πως σταθεροποιείται το υπόλοιπο που είναι διαθέσιμο στο Ταμείο, σε ικανό επίπεδο, ώστε να καλύψει τις ανάγκες της επιχείρησης.

Τέλος, για την διασφάλιση της ασφαλούς πραγματοποίησης των πληρωμών σε μια επιχείρηση, θα πρέπει οι υπάλληλοι που τις εγκρίνουν να είναι διαφορετικοί και να προέρχονται από τις υπηρεσίες της επιχείρησης από τις οποίες έχουν πραγματοποιηθεί οι αντίστοιχες δαπάνες και αγορές (Φιλάρετος, 2009). Ο αριθμός των προσώπων που έχουν το δικαίωμα αυτό, θα πρέπει να είναι περιορισμένος και κάθε φορά να υπάρχει προκαθορισμένη έγκριση. Ο ταμίας οφείλει να επιβεβαιώνει τις υπογραφές που έχουν τα δικαιολογητικά, την ταυτότητα του δικαιούχου εισπραξής, ενώ παράλληλα θα πρέπει να υποχρεώνει τον δικαιούχο να υπογράφει αποδεικτικό εισπραξής. Επίσης, πριν δώσει τα δικαιολογητικά πληρωμής στο λογιστήριο, τα ακυρώνει με την ένδειξη ‘ πληρώθηκε στο ταμείο την xx... ημερομηνία’, αποτρέποντας με αυτόν τον τρόπο μελλοντική επαναχρησιμοποίηση τους και εν τέλει την διάπραξη λαθών και απάτης. Ακόμη, απαγορεύονται να πραγματοποιούνται προκαταβολές πληρωμών από το Ταμείο, χωρίς να έχει προηγηθεί η διαδικασία λογιστικής καταχώρησής τους.

5.4 Έλεγχος Εισπράξεων

Εισπράξεις από επιταγές

Οι επιταγές φθάνουν στην ειδική υπηρεσία της επιχείρησης που ονομάζεται ‘Παραλαβή Ταχυδρομείου’ ή στην Γραμματεία της Διεύθυνσης της επιχείρησης, τα μέλη των οποίων δεν έχουν καμία δυνατότητα πρόσβασης στο Ταμείο αλλά ούτε και στους λογαριασμούς των πελατών. Οι επιταγές θα πρέπει να συμπληρώνονται με το όνομα του δικαιούχου και να καταγράφονται σε λίστα η οποία θα περιέχει την ημερομηνία πληρωμής, το όνομα του εκδότη, την τράπεζα και το χρηματικό ποσό (Φίλος,

2004). Δικαίωμα οπισθογράφησης των επιταγών έχουν μόνο τα άτομα που έχουν την επιβεβαίωση των τραπεζών.

Εισπράξεις με μετρητά

Η βασική αρχή η οποία διέπει τις εισπράξεις που πραγματοποιούνται σε μια επιχείρηση σε μετρητά, είναι ότι αυτές θα πρέπει να διαχειρίζονται ξεχωριστά από κάθε άλλη είσπραξη που πραγματοποιείται. Με την μέθοδο αυτή επιτυγχάνεται ένας σε βάθος έλεγχος των εισπράξεων και αποφεύγονται φαινόμενα λαθών, απάτης και υπεξαίρεσεων που συχνά παρατηρούνται όταν η είσπραξη των μετρητών πραγματοποιείται από εισπράκτορες ή τρίτους που λειτουργούν για λογαριασμό της επιχείρησης. Θα πρέπει επίσης, να τηρείται αντίγραφο εισπράξεων για τις εισπράξεις που προέρχονται από πωλήσεις με μετρητά, όπως για παράδειγμα ένα αντίγραφο του τιμολογίου, για τον λόγο ότι πρέπει να υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία για μελλοντικούς ελέγχους αλλά και ως ένα επιπλέον στοιχείο ώστε να πραγματοποιηθούν οι λογιστικές καταχωρήσεις. Διαφορετικό πρόσωπο από αυτό που εισπράττει (συνήθως αυτό το πρόσωπο είναι ο ταμίας) πραγματοποιεί την παράδοση των εμπορευμάτων σε περίπτωση πώλησης με μετρητά και το άτομο αυτό υποδεικνύεται στην απόδειξη που δίνεται στον αγοραστή.

Τα μπλοκ επιταγών φυλάγονται σε ασφαλές μέρος με ευθύνη του ατόμου που τα έχει εκδώσει. Οι επιταγές εκδίδονται με αριθμητική σειρά και όσες έχουν ακυρωθεί, ‘καρφιτσώνονται’ στο αντίστοιχο στέλεχος, προκειμένου να αποφεύγεται η πιθανή επαναχρησιμοποίηση τους. Η σωστή εσωτερική οργάνωση προβλέπει την έγκαιρη κατάθεση των επιταγών και των μετρητών στις τράπεζες, έτσι ώστε να ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι κλοπής και απάτης. Με ένα καλό και σωστό σύστημα ελέγχου διασφαλίζεται ότι τα πρόσωπα τα οποία τοποθετούν τις αξίες στις τράπεζες είναι διαφορετικά από αυτά που καταγράφουν και ενημερώνουν τους λογαριασμούς των πελατών. Η επιχείρηση επαληθεύει τις πιστώσεις που πραγματοποιούν οι τράπεζες, όσον αφορά την ημερομηνία πίστωσης και τις σχετικές αξίες. Επιπρόσθετα, οι αξίες που φυλάσσονται στο ταμείο περιλαμβάνουν μετρητά, επιταγές, χαρτόσημα και ένσημα και αποκλειστική πρόσβαση σε αυτά έχει μόνο ο ταμίας της επιχείρησης (*Φίλος, 2004*).

5.5 Λογιστική Καταχώριση Ταμειακών Πράξεων

Το Αναλυτικό Ημερολόγιο Ταμείου τηρείται από άτομο το οποίο δεν έχει καμία σχέση με τους λογαριασμούς των πελατών και των προμηθευτών αλλά ούτε και με την έκδοση και την υπογραφή επιταγών. Ο διαχωρισμός ανάμεσα στην λειτουργία και την ιδιότητα του ταμία και του ατόμου το οποίο έχει αναλάβει να τηρεί το Ημερολόγιο Ταμείου είναι πολύ σημαντικός και απαιτείται ιδιαίτερος χειρισμός και προσοχή κατά την πραγματοποίηση των συμφωνιών με τις τράπεζες (*Αληφαντής, 2010*).

Επιπλέον, θα πρέπει να γίνει διασταύρωση του Ημερολογίου και σύγκριση του με το μπλοκ των επιταγών για να επαληθευθούν όλες οι επιταγές που έχουν καταχωρηθεί και επίσης να γίνεται ταχεία λογιστική καταχώριση των επιταγών, μετά την έκδοσή τους, όπως επίσης και των ποσών που εισπράττονται, αμέσως μετά την είσπραξή τους, ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε παράλειψη καταχώρισης. Τα υπόλοιπα των λογαριασμών των τραπεζών θα πρέπει να συσχετίζονται με τα αντίγραφα των λογαριασμών που αποστέλλονται από τις τράπεζες, έτσι ώστε να εντοπίζονται τυχόν λάθη, είτε από την μεριά της τράπεζας, είτε από την μεριά της επιχείρησης. Πολύ σημαντικό κομμάτι είναι επίσης η επαλήθευση του υπόλοιπου ποσού του ταμείου μέσα από τις περιοδικές φυσικές απογραφές, οι οποίες γίνονται αν ο ταμίας σε καθημερινή βάση κάνει επαλήθευση της συμφωνίας μεταξύ του λογαριασμού 'Ταμείου' και των μετρητών που έχει. Μια ακόμα περίπτωση με την οποία πραγματοποιείται επαλήθευση του ταμείου, είναι όταν το ταμείο της επιχείρησης αποτελεί αντικείμενο ξαφνικών ελέγχων, οι οποίοι δεν σχετίζονται με τις εισπράξεις και τις πληρωμές με μετρητά και ταυτόχρονα ο ελεγκτής του ταμείου συντάσσει μετά το τέλος του ελέγχου μια έκθεση για τον προϊστάμενο του λογιστηρίου που αποτυπώνει τα αποτελέσματα του ελέγχου που διενήργησε.

5.6 Πιθανοί Κίνδυνοι Λειτουργίας Ταμείου και Τρόποι Αντιμετώπισης από τους Ελεγκτές

Ειδικά σε αυτήν την δύσκολη οικονομική εποχή που διανύουμε, ο κάθε επαγγελματίας και η κάθε επιχείρηση χρειάζεται να έχει τον έλεγχο του ταμείου της προκειμένου να πετυχαίνει καλύτερη διαχείρισή του και να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει πιθανούς κινδύνους από την λειτουργία του.

Τέτοιοι κίνδυνοι είναι (*Κάντζος – Χονδράκη, 2006*):

- Οι αξίες που εμφανίζονται στα Διαθέσιμα να μην αντιπροσωπεύουν μεγάλο ποσοστό του συνόλου του Ενεργητικού.
- Η ρευστότητα των Διαθεσίμων να περιέχει τον κίνδυνο της εξαπάτησης και της κακής διαχείρισης των αξιών.
- Το γεγονός ότι το ταμείο είναι ο λογαριασμός που μεσολαβεί στις περισσότερες οικονομικές πράξεις της επιχείρησης, αυξάνει τον κίνδυνο και απαιτεί ιδιαίτερο χειρισμό για την αποφυγή φαινομένων κακοδιαχείρισης.
- Η αποτίμηση των υπολοίπων των λογαριασμών των Διαθεσίμων δεν δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα και οι κίνδυνοι που προκύπτουν σχετίζονται με την αλήθεια των λογαριασμών,

δηλαδή εάν για κάποιες εισπράξεις δεν γίνει λογιστική καταχώριση, αν οι καταχωρημένες πληρωμές δεν είναι δικαιολογημένες και δεν ανταποκρίνονται σε πραγματικά γεγονότα, εάν κάποιες κινήσεις του λογαριασμού του Ταμείου δεν ανήκουν στην χρήση στην οποία εμφανίζονται. Επίσης, αν τα υπόλοιπα των λογαριασμών στα βιβλία της επιχείρησης δεν συμφωνούν με τα υπόλοιπα της τράπεζας ή με τα μετρητά που βρίσκονται εκείνη την ώρα στο ταμείο.

Για όλους τους παραπάνω λόγους και για την ορθή αντιμετώπιση των κινδύνων που περιγράφηκαν πιο πάνω, ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να ενεργεί σύμφωνα με αντικειμενικούς σκοπούς και στόχους, όπως οι ακόλουθοι (*Βουτινόπουλος, 2000*) :

1. Θα πρέπει να σιγουρευτεί ότι όλες οι πληρωμές και οι εισπράξεις έχουν καταχωρηθεί λογιστικά.
2. Θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι όλες οι καταχωρημένες εισπράξεις και πληρωμές ανταποκρίνονται σε πραγματοποιηθείσες συναλλαγές.
3. Οφείλει ακόμη, να επαληθεύσει αν τα ποσά που βρίσκονται στον λογαριασμό 'Ταμείο' και στον λογαριασμό 'Καταθέσεις σε Τράπεζες' είναι πραγματικά και τέλος,
4. Έχει υποχρέωση να ελέγξει τους υπόλοιπους λογαριασμούς και να πιστοποιήσει ότι όλα τα στοιχεία που είναι καταχωρημένα σε αυτούς είναι αληθή και ορθά.

Άλλος ένας στόχος του ελεγκτή είναι να επιβεβαιώσει, από τα αντίγραφα των τραπεζικών λογαριασμών, ότι οι εισπράξεις που εμφανίζονται στις τράπεζες εμφανίζονται και στο ημερολόγιο της επιχείρησης και επίσης, να επαληθεύσει από τις εξω – λογιστικές καταγραφές των εισπράξεων ότι έχει γίνει η καταχώριση τους στο ημερολόγιο (*Βουτινόπουλος, 2000*).

Επιπλέον, κατά την διαδικασία του ελέγχου θα πρέπει να αναζητηθούν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, να εξακριβωθεί αν έχουν υπογραφεί από το κατάλληλο άτομο και να γίνει έλεγχος και επαλήθευση των αντίστοιχων πιστώσεων ή χρεώσεων του λογαριασμού πιστωτικού ή χρεωστικού που συλλειτουργεί με το ταμείο (*Φίλος, 2004*). Θα πρέπει ο ελεγκτής να ξεκινήσει από τις λογιστικές εγγραφές, από τις οποίες θα αναζητήσει και θα επιβεβαιώσει τις αντίστοιχες εισπράξεις στους λογαριασμούς των τραπεζών.

Ο ελεγκτής, αφού τελειώσει με τους ελέγχους του και αφού επαληθεύσει όσα χρήζουν επαλήθευσης, συντάσσει τον Πίνακα Αξιολόγησης, στον οποίο ανακεφαλαιώνει τις βασικότερες δυνατότητες και

αδυναμίες του συστήματος που έλεγξε και ανάλογα με το πόρισμα στο οποίο καταλήγει, γίνεται ο έλεγχος των λογαριασμών.

Προκειμένου ο ελεγκτής να μπορέσει να προσδιορίσει τις επιπτώσεις που θα έχει κάθε αδυναμία του συστήματος στους λογαριασμούς και με βασικό σκοπό την έκφραση αντικειμενικής γνώμης για τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης, ακολουθεί τα επόμενα βήματα: (Νεγκάκης - Ταχυνάκης, 2013).

- Ετοιμάζει τις συμφωνίες των τραπεζών (πληρωμές – εισπράξεις) για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και τις συγκρίνει με αυτές που προκύπτουν από τις λογιστικές καταχωρήσεις της επιχείρησης κατά την διάρκεια της χρήσης.
- Κάνει δειγματοληπτικό έλεγχο, επιλέγοντας δικαιολογητικά εισπράξεων και πληρωμών και επιβεβαιώνει την λογιστική τους καταχώριση.
- Πραγματοποιεί έλεγχο των υπόλοιπων των λογαριασμών και τα διασταυρώνει με τα δεδομένα των τραπεζών, μέσω αποστολής επιβεβαιωτικών επιστολών προς τις τράπεζες. Ο ρόλος των επιστολών αυτών, κατέχει σημαντικό ρόλο στην διασταύρωση των πραγματικών και των καταγεγραμμένων λογιστικά κινήσεων. Το περιεχόμενο των απαντήσεων που αποστέλλουν οι τράπεζες δίνει σημαντική πληροφόρηση στον εξωτερικό ελεγκτή (Νεγκάκης - Ταχυνάκης, 2013).
- Εξετάζει τις οικονομικές πράξεις και τις λογιστικές εγγραφές στην αρχή της επόμενης χρήσης.

Πραγματοποιεί συγκριτικούς ελέγχους, όπως (Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2013):

- Επαλήθευση των συγκεντρωτικών εγγραφών.
- Ταχεία και αναλυτική εξέταση των καταχωρίσεων προκειμένου να εντοπισθούν πιθανές εγγραφές με ποσά μη συνηθισμένα, που ενδεχομένως να υποκρύπτουν ηθελημένο ή χωρίς δόλο λάθος.
- Πραγματοποίηση ελέγχου για την εξακρίβωση της ορθότητας και της αλήθειας των υπόλοιπων των λογαριασμών ‘Καταθέσεις σε Τράπεζες’. Ελέγχει τα υπόλοιπα των λογαριασμών και τα διασταυρώνει με τα δεδομένα των τραπεζών, αφού επαληθεύει ότι οι ταμειακές εισπράξεις κατατίθενται σε λογαριασμό της επιχείρησης και καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία.
- Επαλήθευση της συνάφειας των λογαριασμών, κάνοντας συσχέτιση των λογιστικών πληροφοριών με τις αντίστοιχες έξω – λογιστικές, όπως είναι για παράδειγμα ο προϋπολογισμός των

επιχειρήσεων, δεδομένου ότι ο ελεγκτής μπορεί να συγκρίνει τις προβλεπόμενες εισπράξεις με τις πραγματοποιηθείσες (*Φιλάρετος, 2009*).

- Επαλήθευση ότι ο λογαριασμός του ταμείου έχει χρεωστικό υπόλοιπο όταν υπάρχουν μετρητά στην επιχείρηση, διότι εάν έχει πιστωτικό υπόλοιπο τότε το λογιστικό σύστημα δεν μπορεί να είναι αληθές (δεν είναι δυνατόν να πληρώσουμε περισσότερα απ' όσα έχουμε) (*Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2013*) και επιπλέον,
- Έλεγχο των εξόδων των τραπεζών της χρήσης, με εκείνα της προηγούμενης, μέσα από τον οποίο θα φανεί η συσχέτιση των ποσών.

Πραγματοποιεί ελέγχους επαλήθευσης της ύπαρξης των υπολοίπων με (*Αληφαντής, 2010*):

- Έλεγχο του υπολοίπου των λογαριασμών 'Καταθέσεις σε Τράπεζες' με επιβεβαίωση μέσω τράπεζας, όπου μπορεί να ζητήσει στοιχεία που του είναι απαραίτητα. Τέτοια στοιχεία είναι τα υποδείγματα των υπογραφών των δικαιούχων υπογραφής, φωτοτυπίες ενός ορισμένου αριθμού επιταγών κ.λ.π.
- Έλεγχο με τους τραπεζικούς λογαριασμούς ή με τους λογαριασμούς χρέωσης των πελατών. Ο ελεγκτής οφείλει να ελέγχει πάντα το ποσό που 'έφυγε' από την τράπεζα και παράλληλα το υπόλοιπο ποσό που υπάρχει στην καρτέλα του πελάτη.
- Έλεγχο των ταμειακών μηχανών και επαλήθευση των προσθέσεων.
- Έλεγχο όλων των στοιχείων που είναι σε εκκρεμότητα, έτσι ώστε να επιβεβαιωθούν οι διαφορές που προκύπτουν από τις συμφωνίες τραπεζών και συνήθως οφείλονται σε εισπράξεις καταχωρημένες στους λογαριασμούς που δεν εμφανίζονται στις τράπεζες ή σε εισπράξεις που έχουν πιστωθεί από την τράπεζα και δεν έχουν καταχωρηθεί στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης (*Αληφαντής, 2010*). Οι διαφορές αυτές προκύπτουν όταν υπάρχουν εντολές πληρωμών από πελάτες κατευθείαν στην τράπεζα και η επιχείρηση δεν έχει ενημερωθεί. Υπάρχουν επίσης, οι πληρωμές που είναι χρεωμένες στις τράπεζες και δεν είναι καταχωρημένες στους λογαριασμούς και πρόκειται συνήθως για έξοδα τραπεζών που δεν μπορούν να εμφανιστούν στους λογαριασμούς προτού ληφθεί σχετική ειδοποίηση από την τράπεζα. Αντίστοιχα, υπάρχουν και οι πληρωμές οι οποίες είναι καταχωρημένες στους λογαριασμούς αλλά δεν είναι χρεωμένες ακόμα στις τράπεζες (*Κάντζος - Χονδράκη, 2006*). Σε αυτήν την περίπτωση, πρόκειται για επιταγές οι οποίες έχουν εκδοθεί από την επιχείρηση για την εξόφληση χρεών της σε προμηθευτές αλλά δεν έχουν ακόμα εμφανισθεί στις τράπεζες ώστε να μπορούν να

εισπραχθούν. Ο ελεγκτής επομένως, στο τέλος της χρήσης επιβεβαιώνει ότι το ποσό του υπολοίπου του ταμείου αποτελείται μόνο από μετρητά.

Για την πραγματοποίηση και την ολοκλήρωση ενός ελέγχου θα πρέπει να υπάρχει ένα σχέδιο από την αρχή, το οποίο θα αποτελεί την βάση στην οποία θα κινείται ο ελεγκτής. Η ύπαρξη όμως ενός τέτοιου βασικού σχεδίου, που όπως είπαμε αποτελεί οδηγό για τον ελεγκτή, δεν απαγορεύει την προσθήκη σε αυτό νέων διαδικασιών ή και την διάθεση επιπλέον χρόνου για την εκτέλεση, με περισσότερες αναλύσεις, αυτών των διαδικασιών, ανάλογα πάντα με την κρίση του ελεγκτή. Με την ολοκλήρωση επομένως του ελέγχου, ξεκινά η διαδικασία συμφωνίας, μεταξύ του ελεγκτή και της ελεγχόμενης επιχείρησης, για την τελική μορφή που θα πρέπει να έχουν οι οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Σε περίπτωση διαφωνίας, το τέλος του ελέγχου θα σηματοδοτηθεί με την έκδοση της εκθέσεως ελέγχου από τον ορκωτό ελεγκτή.

Ένας οικονομικός έλεγχος για να θεωρηθεί επιτυχής, θα πρέπει να έχει πετύχει σε σημαντικό βαθμό τους στόχους που θέτει και που τον καθιστούν αναγκαίο. Για να γίνει αυτό, θα πρέπει ο ελεγκτής που τον διενεργεί να σταθεί στα παρακάτω σημεία (*Βαρβατσουλάκης, 2012*) :

1. Να γίνει Οικονομικός Απολογισμός του ελέγχου: Να γίνει δηλαδή σύγκριση του χρόνου και του κόστους πραγματοποίησης του με εκείνον της προηγούμενης χρήσης. Στην περίπτωση που διενεργείται έλεγχος για πρώτη φορά, μπορεί να εξεταστεί το πόσο κοντά είναι ο απολογισμός με τον προϋπολογισμό, εφόσον έχουν εκτελεστεί όλες οι εργασίες που έχουν συμφωνηθεί και έχουν εκτελεστεί όλες οι υπηρεσίες προς τον πελάτη.
2. Να εξεταστεί ο η επίτευξη του στόχου της πληρότητας του ελέγχου: Σε αυτή την περίπτωση ο ελεγκτής αποφαινεται αν έχουν εκτελεστεί όλες οι προβλεπόμενες εργασίες αλλά και όσες είναι αναγκαίες και προέκυψαν κατά την διάρκεια. Επίσης, ελέγχεται αν πραγματοποιήθηκαν επιτυχώς προς τον πελάτη όλες οι υπηρεσίες που είχαν συμφωνηθεί και ο βαθμός που αυτός είναι ικανοποιημένος.

Επιτυχημένος θεωρείται επίσης ο έλεγχος (*Βαρβατσουλάκης, 2012*) :

3. Που πραγματοποιείται μέσα σε καλό κλίμα συνεργασίας, τόσο με τον ίδιο τον πελάτη, όσο και με το προσωπικό της επιχείρησης που βοήθησε στην πραγματοποίησή του.
4. Ο οποίος καταλήγει σε ένα ολοκληρωμένο – αντικειμενικό συμπέρασμα.

5. Ο οποίος είναι ανεξάρτητος και πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τα πρότυπα επαγγελματικής δεοντολογίας σχετικά με τον πελάτη.

Ο ελεγκτής που ήταν υπεύθυνος για την εκτέλεση του ελέγχου, θα πρέπει να εκτελεί κανονικά συνεχόμενη εποπτεία και διαρκή έλεγχο στο ελεγκτικό έργο που εκτελείται με την βοήθεια των Φύλλων Εργασίας, δηλαδή των ερωτηματολογίων τα οποία συντάσσονται κατά την διάρκεια του ελέγχου και τα οποία θεωρούνται σημαντικά αφού προλαβαίνουν και διορθώνουν μια τυχόν λάθος πορεία του ελέγχου και ταυτόχρονα μειώνουν την ανασκόπηση που απαιτείται στο τέλος του.

Πάνω στα ίδια Φύλλα ή σε ξεχωριστά σημειώνονται όλα τα σημεία εκείνα των οποίων η πορεία δεν ικανοποιεί σε ικανοποιητικό βαθμό τον υπεύθυνο και ζητείται από τον ελεγκτή να βελτιώσει την εργασία τους. Αυτό γίνεται κυρίως γιατί, όλα τα σημεία των προγραμμάτων ελέγχου θα πρέπει να μονογραφηθούν από τον υπεύθυνο κατά την ανασκόπηση τους, πέρα από τις παρατηρήσεις που θα σημειώσει στο ξεχωριστό Φύλλο (τα Φύλλα με τις παρατηρήσεις είναι Φύλλα Εργασίας μόνο για τον συγκεκριμένο έλεγχο).

5.7 Συμπεράσματα

Ο λογαριασμός των χρηματικών διαθεσίμων, η διαχείριση και ο έλεγχος τους αποτελεί άλλο ένα σημαντικό ζήτημα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι διοικούντες μιας επιχείρησης. Επιπλέον, το γεγονός ότι το ταμείο συμμετέχει σχεδόν σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες που πραγματοποιεί η επιχείρηση, καθιστά το έργο της διοίκησης ακόμα δυσκολότερο. Οι διαδικασίες ελέγχου του ταμείου και των πληρωμών και των εισπράξεων που πραγματοποιούνται μέσω αυτού, αποτελούν βασικές διαδικασίες ελέγχου που καλείται να πραγματοποιήσει ο ελεγκτής προκειμένου να συμβάλει αποφασιστικά στην μείωση των λαθών και των φαινομένων απάτης. Όλες αυτές οι διαδικασίες περιγράφηκαν αναλυτικά σε όλη την έκταση του συγκεκριμένου κεφαλαίου, ενώ στο τέλος έγινε ειδική αναφορά στους τρόπους αντιμετώπισης όλων των κινδύνων που αντιμετωπίζει το ταμείο και η λειτουργία του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΤΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΙ Η ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ

6.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο της εργασίας, όπως αναφέρεται και στον τίτλο, ασχολούμαστε με τα Διεθνή και τα Ελληνικά Πρότυπα Ελεγκτικής και τους κανόνες δεοντολογίας που διέπουν τους Ορκωτούς Ελεγκτές και τον τρόπο άσκησης του έργου τους. Ακόμη, καταγράφεται η μεθοδολογία και ο τρόπος με τον οποίο συντάσσεται η Έκθεση Ελέγχου από τον Ελεγκτή ώστε αυτή να είναι τεκμηριωμένη και στοιχειοθετημένη.

6.2 Διεθνή Πρότυπα Ελεγκτικής

Είναι γεγονός πως οι μεταβαλλόμενες οικονομίες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και των χωρών σε διεθνές επίπεδο, δημιούργησαν ευκαιρίες σπουδαίας ανάπτυξης για τις επιχειρήσεις. Σαν συνέπεια της εξέλιξης αυτής, οι οικονομικοί και επιχειρηματικοί δεσμοί που δημιουργήθηκαν μεταξύ των επιχειρήσεων κατέστησαν αναγκαία την δημιουργία διεθνών προτύπων που θα είναι συγκρίσιμα και κατανοητά από όλες τις χώρες του κόσμου.

Έτσι λοιπόν, η Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών, η οποία συστήθηκε στις 7 Οκτωβρίου 1977, ύστερα από συμφωνία που υπογράφηκε από τα λογιστικά σώματα, έθεσε ως βασικούς σκοπούς της, σύμφωνα με το καταστατικό της, την ανάπτυξη και την βελτίωση του παγκόσμιου λογιστικού επαγγέλματος με ομοιόμορφα πρότυπα (*Φίλος, 2004*). Η Επιτροπή Διεθνούς Ελεγκτικής Πρακτικής είναι μια μόνιμη επιτροπή με συγκεκριμένες αρμοδιότητες και με υποχρέωση να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες σε όλα τα σχετικά με την ελεγκτική θέματα. Η Ομοσπονδία θεωρεί ότι η έκδοση προτύπων και συμβουλών θα βελτιώσει την ομοιομορφία στις ελεγκτικές πρακτικές, αλλά και στις υπηρεσίες σε όλο τον κόσμο. Οι τοπικοί κανονισμοί κάθε χώρας από την άλλη, διέπουν τις πρακτικές οι οποίες ακολουθούνται κατά τον έλεγχο των οικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης. Οι κανονισμοί αυτοί εκδίδονται από κανονιστικά όργανα και είναι είτε καταστατικής φύσεως είτε έχουν και αυτοί την μορφή οδηγιών.

Τα Εθνικά Πρότυπα Ελέγχου τα οποία εκδίδει η κάθε χώρα, διαφέρουν όσον αφορά την μορφή και το περιεχόμενό τους. Η Ομοσπονδία λαμβάνει τα σχετικά έγγραφα και αφού τα αξιολογήσει, εκδίδει τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, τα οποία εφαρμόζονται κατά τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων

(Αληφαντής, 2010). Τα Πρότυπα αυτά είναι υποχρεωτικό να εφαρμόζονται προσαρμοσμένα, κάθε φορά, με σκοπό τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης. Περιέχουν βασικές αρχές, διαδικασίες και σχετικές οδηγίες με την μορφή επεξηγηματικού χαρακτήρα. Ενώ, τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου δεν παρακάμπτουν τους κανονισμούς που διέπουν τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων σε κάθε χώρα, μερικές φορές ο ελεγκτής, μπορεί να κρίνει αναγκαία την παρέκκλιση, την οποία όμως θα πρέπει να δικαιολογήσει, από κάποιο Διεθνές Πρότυπο, προκειμένου να πετύχει όσο γίνεται πιο αποτελεσματικά τον στόχο του ελέγχου.

6.3 Κανόνες Δεοντολογίας Ελεγκτών

Οι κανόνες δεοντολογίας που πρέπει να διέπουν έναν Ορκωτό Ελεγκτή και το έργο του, προδιαγράφονται από τον Κανονισμό Επαγγελματικής Δεοντολογίας του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (Σ.Ο.Ε.Λ.).

Επίσης, ο Ν. 3693 / 2008, στο άρθρο 20 αναφέρει ότι οι ελεγκτές είναι υποχρεωμένοι να συμμορφώνονται στον ισχύοντα Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών. Σύμφωνα με την διαδικασία του άρθρου 48 της Οδηγίας 2006 / 43 / ΕΚ, το οποίο θεσπίζει τα μέτρα εφαρμογής που βασίζονται στις αρχές της επαγγελματικής δεοντολογίας.

Στην συνέχεια, θα κάνουμε μια προσπάθεια να αναλύσουμε διεξοδικότερα τις έννοιες της ακεραιότητας, της αντικειμενικότητας, της επαγγελματικής επιμέλειας, της εχεμύθειας και της υπευθυνότητας που πρέπει να διακατέχουν τον Ορκωτό Ελεγκτή, ώστε να γίνει κατανοητή η σπουδαιότητά τους και ο καθοριστικός ρόλος που διαδραματίζουν στην ομαλή έκβαση του ελέγχου και την αποτύπωση της γνώμης του ελεγκτή.

Η ακεραιότητα του χαρακτήρα του ελεγκτή του επιβάλλει να είναι ειλικρινής στις επαγγελματικές του σχέσεις και να διακατέχεται από πνεύμα δικαιοσύνης κατά την σύνταξη της έκθεσης του ελέγχου του. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, δεν είναι επιτρεπτό να περιέχονται στις εκθέσεις των ελεγκτών σκόπιμα λάθη, παραπλανητικές δηλώσεις και να εντοπίζονται ανεύθυνες παραλήψεις και πληροφορίες, οι οποίες έχουν σκοπίμως υποκρυφθεί (Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2013).

Η αρχή της αντικειμενικότητας, επιβάλλει στους ελεγκτές να λειτουργούν αταλάντευτα και με τέτοιο τρόπο ώστε να μην περιορίζεται η επαγγελματική τους κρίση εξαιτίας φαινομένων μεροληψίας ή σύγκρουσης συμφερόντων.

Επίσης, οι ελεγκτές οφείλουν να είναι επιμελείς κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και να διακατέχονται από επαγγελματισμό. Η επαγγελματική τους γνώση πρέπει να διατηρείται στο απαιτούμενο επίπεδο, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις λαμβάνουν αξιόπιστες υπηρεσίες. Είναι ακόμη υποχρεωμένοι, να λειτουργούν με επιμέλεια και σύμφωνα με τα πρότυπα που ισχύουν, όπως και να συμμετέχουν συχνά σε προγράμματα επιμόρφωσης και εκπαίδευσης για την διατήρηση της επαγγελματικής τους άδειας αλλά και την βελτίωση των παρεχόμενων από αυτούς υπηρεσιών (*Νεγκάκης – Ταχυνάκης, 2013*).

Οι ισχύουσες διατάξεις σχετικά με το επαγγελματικό απόρρητο, προστατεύουν τις πληροφορίες και τα έγγραφα στα οποία έχει πρόσβαση ο ελεγκτής, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να τηρεί απόλυτη εχεμύθεια για όσα μαθαίνει κατά την διαδικασία του ελέγχου και αφορούν πληροφορίες τις επιχείρησης που δεν πρέπει να διαδοθούν. Την ίδια ακριβώς υποχρέωση έχει και το ελεγκτικό προσωπικό που απασχολεί ο ελεγκτής. Ο Ορκωτός Ελεγκτής έχει την υποχρέωση να τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο και να μην αποκαλύπτει γεγονότα που υπέπεσαν στην αντίληψή του σχετικά με την επιχείρηση, εκτός αν κάτι τέτοιο επιβάλλεται από τον νόμο ή από τα επαγγελματικά πρότυπα και τις Οδηγίες που έχουν εκδοθεί και ισχύουν.

Όπως ειπώθηκε και πριν, με την αρχή της εχεμύθειας, επιβάλλεται σε όλους τους ελεγκτές η υποχρέωση να αποφεύγουν την γνωστοποίηση εμπιστευτικών πληροφοριών οι οποίες αποκτήθηκαν στην διάρκεια του ελέγχου, χωρίς την κατάλληλη εξουσιοδότηση. Ο ελεγκτής θα πρέπει επίσης να τηρεί την εχεμύθεια στο περιβάλλον το οποίο εργάζεται αλλά και στο κοινωνικό του περιβάλλον. Μια υποχρέωση που συνεχίζει να ισχύει και μετά την λήξη της σχέσεως μεταξύ ελεγκτή και ελεγχόμενης επιχείρησης – πελάτη (*Ντζανάτος, 2009*).

Παρά την υποχρέωση τήρησης της εχεμύθειας από τους ελεγκτές, πολλές φορές ο νόμος και το επαγγελματικό του καθήκον του επιβάλλει την γνωστοποίηση πληροφοριών όπως οι παρακάτω (*Κάντζος - Χονδράκη, 2006, Ντζανάτος, 2009, ΔΠΕ 240*):

- Κατά την διενέργεια έκτακτου ελέγχου σε ανώνυμη εταιρεία, οι ελεγκτές είναι υποχρεωμένοι να υποβάλλουν το πόρισμά τους χωρίς καμία καθυστέρηση στην αρμόδια εισαγγελική αρχή, στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, στην περίπτωση κατά την οποία η ελεγχόμενη εταιρεία έχει μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, στην εποπτεύουσα αρχή αλλά και στην ελεγχόμενη εταιρεία.
- Οι Ορκωτοί Ελεγκτές έχουν την υποχρέωση να αναγράφουν τις παραβάσεις των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας που διαπιστώνουν κατά την διάρκεια του ελέγχου, στο πιστοποιητικό ελέγχου το οποίο κοινοποιείται στην Διεύθυνση Ελέγχου του Υπουργείου Οικονομικών.

Επίσης,

- Οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές, οι οποίοι διενεργούν ελέγχους σε πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, είναι υποχρεωμένοι να γνωστοποιούν στην Τράπεζα της Ελλάδος όλες τις πληροφορίες που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην φερεγγυότητα και την κεφαλαιακή επάρκεια των ιδρυμάτων αυτών.
- Σε περίπτωση που ο ελεγκτής θεωρήσει ότι η εμπιστευτική πληροφορία που έλαβε σχετίζεται με παράβαση του νόμου ή του καταστατικού, οφείλει να υποβάλλει σχετική αναφορά στον Υπουργό Ανάπτυξης.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ελεγκτής ο οποίος δεν τήρησε απόλυτη εχεμύθεια, ενώ όφειλε, τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών, σύμφωνα με τον Ν. 2190 / 1920 (*Κάντζος - Χονδράκη, 2006*).

Σχετικά με την αρχή της υπευθυνότητας τώρα, ο ελεγκτής πρέπει να διακατέχεται από αίσθημα ευθύνης κατά την διάρκεια ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης. Κατά την διάρκεια των ελεγκτικών διαδικασιών και της αξιολόγησης, ο ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να αξιολογεί τον κίνδυνο της ύπαρξης παραπληροφόρησης, σαν αποτέλεσμα στοχευόμενων ενεργειών ή ακούσιων λαθών (*Καραμάνης, 2008*). Σε περίπτωση που ορκωτός ελεγκτής βεβαιώσει ψευδή περιστατικά από πρόθεση, τα οποία έχουν σημαντικά αποτελέσματα για την επιχείρηση (θετικά ή αρνητικά), διαπράττει το αδίκημα της ‘ψευδούς βεβαιώσεως’ του άρθρου 242 του Ποινικού Κώδικα.

6.4 Ελεγκτικό Έργο

Ο τακτικός έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων, συνίσταται στον έλεγχο από τον Ορκωτό Ελεγκτή των τηρούμενων βιβλίων και των απαραίτητων δικαιολογητικών και παραστατικών και αποβλέπει στην διακρίβωση για το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις που ελέγχονται εμφανίζουν με ακρίβεια την οικονομική θέση της επιχείρησης κατά την ημερομηνία που συντάχθηκε ο ισολογισμός και τα αποτελέσματα χρήσης της κατά την ελεγχόμενη χρονική περίοδο. Ο Ορκωτός Ελεγκτής τεκμηριώνει το πόρισμά του με τα Φύλλα Εργασίας, τα οποία είναι υποχρεωμένος να φυλάσσει στο αρχείο του για πέντε χρόνια από την ημέρα έκδοσης του πιστοποιητικού ελέγχου. Η γνώμη του διατυπώνεται στην έκθεση ελέγχου ή οποία και στο τέλος υποβάλλεται στον εντολέα του ελέγχου (*Παπαδάτου, 2005*).

Πιο συγκεκριμένα,, ο Ορκωτός Ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να υποβάλλει στην Γενική Συνέλευση της ελεγχόμενης επιχείρησης το Πιστοποιητικό Ελέγχου, το οποίο έχει συνταχθεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 37 του Ν. 2190 / 1920. Όσες από τις διαπιστώσεις του ελεγκτή που προέκυψαν από

την μελέτη του Ισολογισμού και των Αποτελεσμάτων Χρήσης, δεν επηρεάζουν την οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα χρήσης της επιχείρησης ή όσες προτάσεις προκύπτουν για βελτίωση του συστήματος οργάνωσης και λειτουργίας της επιχείρησης, γνωστοποιούνται στο διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης. Το πιστοποιητικό που εκδίδεται κοινοποιείται στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Στην περίπτωση που πρόκειται για νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, η έκθεση ελέγχου υποβάλλεται στην Εποπτεύουσα Αρχή, ενώ το αντίγραφο του πιστοποιητικού υποβάλλεται στο Εποπτικό Συμβούλιο και ο Ορκωτός Ελεγκτής καθορίζει την έκταση του ελέγχου του σύμφωνα με τα Ελεγκτικά Πρότυπα. Ο έλεγχος θα πρέπει να καλύπτει όλες τις πτυχές της ελεγχόμενης επιχείρησης που σχετίζονται με τις οικονομικές καταστάσεις που ελέγχονται, ενώ ο ελεγκτής με την σειρά του οφείλει να ελέγξει την αξιοπιστία των λογιστικών βιβλίων μέσω της μελέτης και της αξιολόγησης των λογιστικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, της διενέργειας όλων των απαραίτητων ελέγχων, της εξασφάλισης των αναγκαίων επεξηγήσεων και της εφαρμογής επαληθευτικών διαδικασιών στις λογιστικές πράξεις. Ο ελεγκτής επίσης, θα πρέπει να μπορεί να κρίνει αν οι πληροφορίες απεικονίζονται με ακρίβεια στις οικονομικές καταστάσεις και να μπορεί να εξετάζει κριτικά τις αποφάσεις της διοίκησης που αφορούν στην σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Ακόμη, αξιολογεί τις λογιστικές αρχές που επιλέγονται και εφαρμόζονται από την επιχείρηση, όπως και τον τρόπο ταξινόμησης των πληροφοριών και την πληρότητα των παρεχόμενων στοιχείων.

Οι Ορκωτοί έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν γνώση και να ελέγχουν οποιοδήποτε βιβλίο ή λογαριασμό υπάρχει στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και ο οποίος κρίνεται απαραίτητος για την εξαγωγή του πορίσματος, όπως επίσης έχουν την δυνατότητα να ζητήσουν οποιαδήποτε στοιχεία και διευκρινίσεις από την διοίκηση και τους υπαλλήλους της επιχείρησης που ελέγχεται. Στην τελευταία φάση του ελέγχου, ο ελεγκτής εκφράζει την τελική του άποψη για την ακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων, ενώ καθ' όλη την διάρκεια του ελέγχου έχει το δικαίωμα να συνεπικουρείται από Επίκουρους, Δόκιμους ή Ασκούμενους Ορκωτούς Ελεγκτές (Παπαδάτου, 2005).

6.5 Έκθεση Αποτελεσμάτων Ελέγχου

Με το πέρας του ελέγχου, συντάσσεται η Έκθεση Αποτελεσμάτων Ελέγχου, η οποία αποτελεί δημόσιο έγγραφο και η οποία κοινοποιείται σε όλους τους ενδιαφερόμενους. Περιέχει την γραπτή γνώμη του ελεγκτή με την οποία παρουσιάζονται όλα τα ευρήματα του ελέγχου, ενώ θα πρέπει να περιέχει πληροφορίες που υποστηρίζονται από τα κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία, να είναι ανεξάρτητη, αντικειμενική και δίκαιη.

Ο ελεγκτής θα πρέπει να αξιολογεί τα συμπεράσματα και να διατυπώνει ορθή γνώμη όσον αφορά τις οικονομικές καταστάσεις και τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε. Η έκθεση αποτελεσμάτων θα πρέπει να

έχει συγκεκριμένο περιεχόμενο, να καλύπτει καθορισμένους στόχους, να περιγράφει την μεθοδολογία ελέγχου που ακολουθήθηκε, να χαρακτηρίζεται από αντικειμενικότητα και σαφήνεια. Να μην περιορίζεται στα αρνητικά, μόνο, ευρήματα και να είναι βασισμένη σε ισχυρό αποδεικτικό υλικό, όπως για παράδειγμα, τα έγγραφα τα οποία έχουν συνταχθεί από δημόσιο υπάλληλο ή πρόσωπο που ασκεί δημόσια υπηρεσία. Αυτού του είδους τα έγγραφα έχουν ουσιαστική και πλήρη αποδεικτική ισχύ και όλα όσα βεβαιώνονται σε αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τον ελεγκτή άφοβα (*Καζαντζής, 2006*).

Τέλος, επειδή στην Έκθεση Αποτελεσμάτων Ελέγχου δεν καταγράφονται όλες οι διαπιστώσεις του ελέγχου, υπάρχουν οι φάκελοι ελέγχου, οι οποίοι τηρούνται σε ηλεκτρονική ή έντυπη μορφή και τα Φύλλα Εργασίας που συντάσσονται από τους ελεγκτές και αυτά και τα οποία περιέχουν όλη την απαιτούμενη πληροφόρηση.

6.6 Σύνταξη Έκθεσης Αποτελεσμάτων Ελέγχου

Το στάδιο της σύνταξης της Έκθεσης Αποτελεσμάτων Ελέγχου περιλαμβάνει την σύνταξη της τυποποιημένης έκθεσης αποτελεσμάτων ελέγχου από τον ελεγκτή και την ομάδα των συνεργατών του. Εκεί, διατυπώνονται συμπεράσματα και προτάσεις προς την ελεγχόμενη επιχείρηση ή φορέα και τίθενται συγκεκριμένα χρονικά περιθώρια υλοποίησής τους. Στην συνέχεια, υποβάλλεται η έκθεση στον Προϊστάμενο του Ελεγκτικού Σώματος (*Παναγιωτίδης, 2005*). Ο ελεγκτής έχει ακόμη την υποχρέωση να κοινοποιεί τα ευρήματα του ελέγχου στο διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης.

Τα αποτελέσματα θα πρέπει να ευσταθούν, να είναι απαλλαγμένα από στρεβλώσεις, να μην περιέχουν αμφισβητούμενα στοιχεία, να εστιάζουν και να περιορίζονται στο θέμα του ελέγχου, χωρίς περιττές λεπτομέρειες. Στόχος του ελέγχου και της έκθεσης είναι να βοηθά την διοίκηση της επιχείρησης προς την κατεύθυνση της πρόληψης κυρίως, αλλά και της διόρθωσης αρνητικών καταστάσεων και φαινομένων που σχετίζονται με την οικονομική διαχείριση της. Εάν στον έλεγχο διαπιστωθούν αποκλίσεις από την ισχύουσα νομοθεσία, το ελεγκτικό κλιμάκιο οφείλει να παρέμβει και να διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις προς τον ελεγχόμενο φορέα, οι οποίες θα συνοδεύονται από την υπόδειξη των απαιτούμενων διορθωτικών κινήσεων.

6.7 Αρχές που Διέπουν την Έκθεση Αποτελεσμάτων Ελέγχου

Η έκθεση οφείλει να είναι ισορροπημένη όσον αφορά το περιεχόμενο, ουδέτερη και ακριβοδίκαιη όσον αφορά το ύφος και να παρουσιάζει τα αποτελέσματα του ελέγχου ορθώς. Οι ερμηνείες της πρέπει να βασίζονται σε γνώση των πραγματικών δεδομένων και καταστάσεων, με στόχο την διασφάλιση καλύτερης αποδοχής της έκθεσης από την ελεγχόμενη επιχείρηση (*Περράκης, 1984*). Επίσης, θα πρέπει

να περιλαμβάνει όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες προκειμένου να απαντηθούν τα ερωτήματα του ελέγχου, όπως επίσης και η σχέση μεταξύ των ερωτημάτων, των κριτηρίων, των παρατηρήσεων και των συμπερασμάτων θα πρέπει να ακολουθεί μια λογική πορεία η οποία θα συμβάλλει στην κατανόηση τους. Επιπλέον, ο ελεγκτής έχει υποχρέωση να συντάσσει μια έκθεση που να είναι ευανάγνωστη, να χρησιμοποιεί απλή γλώσσα, να παρέχει τις σχετικές επεξηγήσεις για τα ακρωνύμια που χρησιμοποιεί και να αποφεύγει το φαινόμενο της αμφισημίας στα λεγόμενά του. Θα πρέπει ακόμη, τα συμπεράσματα της έκθεσης να είναι σαφή και να μην οδηγούν σε παρανοήσεις.

Παράλληλα, η έκθεση πρέπει να είναι πειστική και τα αποδεικτικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται από τον ελεγκτή να είναι έγκυρα, να στηρίζονται σε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και να οδηγούν λογικά στις διαπιστώσεις και τα οφέλη που θα προκύψουν από την υλοποίηση των προτάσεων (*Τελούδη, 1961*).

Η έκθεση θα πρέπει να απαντά στα ερωτήματα που τέθηκαν στην διάρκεια του ελέγχου, να παρουσιάζει ενδιαφέρον και να παρέχει νέες πληροφορίες για το αντικείμενο του. Εξίσου σημαντικό ρόλο παίζει και η χρονική στιγμή της δημοσίευσής της, με την έκθεση να αποκτά όλο και σημαντικότερη σημασία όταν παρέχει ενημερωμένες πληροφορίες.

Άλλο ένα βασικό χαρακτηριστικό που πρέπει να έχει η Έκθεση Αποτελεσμάτων Ελέγχου, είναι ότι πρέπει να είναι εποικοδομητική, δηλαδή να βοηθά με τα συμπεράσματά της την διοίκηση της επιχείρησης να αποφεύγει πιθανά λάθη στο μέλλον, διατυπώνοντας διάφορες προτάσεις βελτίωσης. Επίσης, όσες από αυτές παρέχουν αναγνώριση στις θετικές πλευρές και σε όσα θετικά διαδραματίζονται στην επιχείρηση και τον τρόπο λειτουργίας της, πείθουν ευκολότερα για την εγκυρότητά τους και γίνονται αποδεκτές από τους υπαλλήλους και την διοίκηση της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας.

Επιπρόσθετα, σχετικά με τις αρχές που διέπουν την έκθεση ελέγχου, θα μπορούσαμε να σημειώσουμε ότι η έκθεση θα πρέπει να έχει συγκεκριμένη έκταση, ικανή για να υποστηρίξει τα αποτελέσματα τα οποία προέκυψαν και για να παρατεθούν τα απολύτως σημαντικά συμπεράσματα. Όταν αποφεύγονται περιττές λεπτομέρειες, που μόνο σύγχυση προκαλούν, η έκθεση χαρακτηρίζεται από σαφήνεια και εστιάζει στα βασικά μηνύματα τα οποία πρέπει να μεταδώσει προς την επιχείρηση.

6.8 Τεκμηρίωση του Ελέγχου

Όπως αναφέραμε και στο αμέσως προηγούμενο κεφάλαιο, η Έκθεση Αποτελεσμάτων Ελέγχου θα πρέπει να έχει συγκεκριμένη έκταση, οπότε δεν επισυνάπτονται σε αυτήν τα αποδεικτικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν από τον ελεγκτή. Για τον λόγο αυτόν υπάρχουν οι φάκελοι ελέγχου και τα φύλλα εργασίας, τα οποία τηρούνται είτε σε ηλεκτρονική είτε σε έντυπη μορφή και περιλαμβάνουν,

υποχρεωτικά, όλες τις πληροφορίες που σχετίζονται με την μεθοδολογία που ακολουθήθηκε. (Βουτινόπουλος, 2000).

6.9 Συμπεράσματα

Στο τελευταίο, πριν την βιβλιογραφική ανασκόπηση, κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, κρίθηκε σκόπιμο να γίνει αναφορά στα Ελεγκτικά Πρότυπα τα οποία διέπουν την διενέργεια του ελέγχου. Αναλύονται τα Διεθνή Πρότυπα, ενώ ένα μεγάλο μέρος της εργασίας ασχολείται με τους Κανόνες Δεοντολογίας που οφείλουν να χαρακτηρίζουν τους ελεγκτές. Επίσης, περιγράφεται η διαδικασία της σύνταξης της Έκθεσης του Ελέγχου από τον ελεγκτή και αναλύονται λεπτομερώς οι Αρχές που οφείλει να ακολουθεί μια Έκθεση για να είναι αντικειμενική και τεκμηριωμένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

Συμπεράσματα – Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Από όσα αναφέραμε και εξετάσαμε στην παρούσα διπλωματική εργασία, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι οι σύμβουλοι, ουσιαστικά, οι οποίοι διενεργούν ελέγχους και σχετίζονται με την εφαρμογή των αποφάσεων του νόμου, είναι συνδεδεμένοι με την στρατηγική, την πολιτική και το μέλλον της επιχείρησης. Αποτελούν τα πρόσωπα εκείνα τα οποία διακρίνονται για τον χαρακτήρα τους, την εξειδικευμένη κατάρτισή τους, την κριτική σκέψη, το θάρρος της γνώμης τους και την ειλικρίνειά τους. Πρόκειται για τα στελέχη που γνωρίζουν τις αδυναμίες της επιχείρησης, διερευνούν και αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των συστημάτων λειτουργίας και το μέγεθος των κινδύνων που ενδεχομένως να αντιμετωπίσει μια επιχείρηση κατά την διάρκεια της ενεργής ζωής της. Η σωστή λειτουργία του εξωτερικού ελέγχου αποτελεί το πρώτιστο μέλημα μιας υπεύθυνης Διοίκησης μιας επιχείρησης.

Με την λέξη ‘έλεγχος’ δημιουργείται μια φυσιολογική στάση αντίδρασης από τον ελεγχόμενο. Ο εξωτερικός έλεγχος δημιουργεί μια ‘αμυντική’ στάση από την πλευρά των επιχειρήσεων, που πολλές φορές δυσκολεύει το έργο των Ορκωτών Ελεγκτών. Η μη αποδοχή του εξωτερικού ελέγχου έχει σαν αποτέλεσμα την αδυναμία διαμόρφωσης της κατάλληλης πολιτικής ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος ελεγκτικής κουλτούρας. Ευθύνη επίσης, για την μη αποδοχή του εξωτερικού ελέγχου μπορεί να καταλογιστεί και στους ίδιους τους εξωτερικούς ελεγκτές, διότι πολλές φορές δεν μεριμνούν για την διαμόρφωση του κατάλληλου ελεγκτικού κλίματος κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Για τον λόγο αυτό, οι ελεγκτές θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι δεν ασκούν κανενός είδους εξουσία στην ελεγχόμενη επιχείρηση και σε καμία περίπτωση να μην προσπαθούν να επιβληθούν και να κυριαρχήσουν σε όσους εργάζονται σε αυτήν. Είναι υποχρεωμένοι να είναι αφοσιωμένοι στον έλεγχο των λειτουργιών της επιχείρησης και το κατά πόσο αυτές εφαρμόζονται αποτελεσματικά και να προτείνουν λύσεις παρέχοντας στους ελεγχόμενους σημαντικές υπηρεσίες.

Ένα καλό και ήσυχο εργασιακό περιβάλλον και κλίμα ανάμεσα στους ελεγκτές και τους ελεγχόμενους είναι βασική προϋπόθεση ώστε να αναπτυχθεί ένα ουσιαστικό πνεύμα συνεργασίας μεταξύ τους με απώτερο στόχο την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί. Η αρμονική συνύπαρξη των δυο μερών και η αποδοχή των ελεγκτών είναι μια σημαντική παράμετρος του εξωτερικού ελέγχου. Απαιτείται άψογη επαγγελματική συμπεριφορά από την μεριά των ελεγκτών και ταυτόχρονα η ύπαρξη θετικής στάσης από τους ελεγχόμενους.

Η εκπαίδευση του προσωπικού της επιχείρησης θα πρέπει να είναι βασικό μέλημα της διοίκησης, με την επιμόρφωση σε θέματα ελέγχου, ειδικά των στελεχών της, να αποτελεί και αυτή σημαντική προϋπόθεση, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, για την δημιουργία κλίματος συνεργασίας. Με την ανάλογη μόρφωση και επιμόρφωση και την στήριξη του ελέγχου από την διοίκηση, δημιουργείται η κατάλληλη κουλτούρα του ελέγχου. Οι ελεγκτές, κατά την διάρκεια άσκησης των καθηκόντων τους, πρέπει να συνυπολογίζουν ότι στην ουσία αποτελούν συναδέλφους με αυτούς της ελεγχόμενης επιχείρησης, με τα ίδια πιθανόν εργασιακά προβλήματα και θα πρέπει να αξιολογούν περισσότερο τα εφαρμοζόμενα από την επιχείρηση συστήματα, παρά τους ανθρώπους της. Ακόμη ένας παράγοντας που συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην δημιουργία κλίματος αποδοχής, καλής συνεργασίας και στην εδραίωση του πνεύματος πρόληψης του ελέγχου, είναι η καθημερινή παρουσία των εξωτερικών ελεγκτών στον χώρο εργασίας της επιχείρησης.

Ανάλογη συμπεριφορά με αυτή των ελεγκτών θα πρέπει να επιδεικνύουν και οι ελεγχόμενοι, οι οποίοι θα πρέπει να αποδέχονται το γεγονός ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι το 'εργαλείο' εκείνο που συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης και θα πρέπει να κατανοούν την ελεγκτική διαδικασία, το ελεγκτικό πνεύμα, τα κριτήρια που χρησιμοποιούν οι ελεγκτές καθώς και το ότι κάθε οικονομικό στοιχείο θα μπορούσε να αποδειχθεί πολύ σημαντικό για τον εξωτερικό έλεγχο, πάντα στην βάση οφέλους για την επιχείρηση.

Αφού αναφερθήκαμε στα συμπεράσματα τα οποία καταλήξαμε σχετικά με τον ελεγκτή και τον ελεγχόμενο, σε αυτό το σημείο θα ήταν χρήσιμο να αναφερθούμε στα αποτελέσματα που προκύπτουν και στον τρόπο με τον οποίο αυτά μπορούν να φανούν ωφέλιμα για το μέλλον της ελεγχόμενης επιχείρησης.

Η σωστή αξιοποίηση των ευρημάτων που παρουσιάζονται στα πορίσματα ελέγχου, θα πρέπει κάθε φορά να αποτελεί κίνητρο για λήψη διορθωτικών και διαρθρωτικών μέτρων. Λάθη, παραλείψεις και οικονομικές ζημιές μπορούν να αποτραπούν ή ευθύνες για οικονομικά σκάνδαλα να αποδοθούν με την σωστή μελέτη και διασαφήνιση των αποτελεσμάτων στα οποία καταλήγει ο ελεγκτής στην Έκθεση του. Είναι γεγονός, πως ένα σύστημα εξωτερικού ελέγχου με ορθή δόμηση λειτουργεί απαγορευτικά σε οποιαδήποτε σκέψη για απάτη ή υπεξαίρεση από την πλευρά των εργαζομένων. Ο εξωτερικός έλεγχος αποτελεί μια ανεξάρτητη και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη για να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες της επιχείρησης. Είναι μια διαδικασία πολύ αυστηρή, η οποία στοχεύει στο να εκπληρώσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους σκοπούς που έχει θέσει η διοίκηση της οικονομικής μονάδας, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των κινδύνων, των ελέγχων και των διαδικασιών διοίκησης κάθε οργανισμού.

Βαρύτητα τέλος, πρέπει να δοθεί στην επίδραση των συστημάτων διασφάλισης ποιότητας στον εξωτερικό έλεγχο, για τον λόγο ότι αυτά συνδέονται με παραμέτρους όπως είναι για παράδειγμα, η καλή φήμη και η διατήρηση της πελατείας του ελεγκτή, καθώς και στον αυξανόμενο βαθμό αναγκαιότητας των τραπεζών και των προμηθευτών για τον καταρτισμό νέων και αυστηρότερων κριτηρίων για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους, ώστε να είναι περισσότερο διασφαλισμένες έναντι του πιστωτικού κινδύνου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αληφαντής Γ. (Αθήνα, 2010), Ελεγκτική, Εκδόσεις Πάμισος.

Adams M. (1994), Agency Theory and the Internal Audit, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 9 , No. 8, pp. 8 – 12.

Ahmad A. (2008), Information technology and its implications for internal auditing, *managerial Auditing Journal*, Vol. 23, No. 5, pp 438 – 466.

Ahlawat S., and Lowe D. (2004), An Examination of Internal Auditor Objectivity: In – House versus Outsourcing, *A Journal of Practice and Theory*, pp 147 – 158.

Ali N. (1994), Time budget pressure and filtering of time practices in internal auditing: A survey, *Managerial Auditing Journal* Vol. 9, No. 6, pp 17 – 25.

Allegrini M., D’Onza G., Paape L., Melville R., Sarens G. (2006), The European literature review on internal auditing, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21, No. 8, pp 845 – 853.

Βαρβατσουλάκης Ι., (Πειραιάς, 2012), Πανεπιστημιακές σημειώσεις μαθήματος Ελεγκτικής Τ.Ε.Ι. Πειραιά.

Βουτινόπουλος Α.Ε.Λ.Δ.Ε (Αθήνα, 2000), Εσωτερικός Έλεγχος.

Baker N., (2007), Tomorrow’s internal auditor.

Balkaran L. (2008), Two sides of auditing: Despite their obvious similarities, internal auditing and external auditing hav an array of differences that make them distinctly valuable, www.entrepreneur.com.

Γρηγοράκος Θ. (Αθηνά, 2006), Γενικές Αρχές Ελεγκτικής.

Carey P., Subramanianm N. & Ching K. (2006), Internal audit outsourcing in Australia *Accounting & Finance*, pp 11 – 30.

Caplan D., Emby C., (2005), An Investigation of Whether Outsourcing the Internal Audit Function Affects Internal Controls, Working paper.

Cheung N. (1997), An audit of long-term octreotide therapy for acromegaly, p. 12 – 18.

Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου & Διεθνή Πρότυπα Δικλίδων Ποιότητας (2010), Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC).

Datar S., Feltham G & Hughes J. (1991), The role of audits and audit quality in valuing new issues, *Journal of accountinh and Economics*, pp. 3 – 49

Davidson R. & Neul D. (1993), A note on the association between audit firm size and audit quality, *Contemporary Accounting Research*, pp. 479 – 488.

De Angelo L. (1981), Auditor size audit quality, *Journal of Accounting and Economics* 3, p. 183 – 199.

Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, www.hiia.gr.

Fan P., & Wong L. (2005), Do external auditors perform a corporate governance role in emerging markets? Evidence from East Asia, *Journal of accounting research*, pp. 35 – 72.

Felix Jr & Gramling A. (2001), The contribution of internal audit as a determinant of external audit fees and factors influencing this contribution, *Journal of Accounting Research*, pp. 513 – 534.

Framework for Audit Quality (2013), International Auditing and Assurance Standards Board

Goodwin S. & Kent P. (2006), Relation between external audit fees, audit committee characteristics and internal audit, *Accounting & Finance*, pp. 387 – 404.

Gramling A., Maletta M., Schneider A & Church B. (2004), The role of the internal audit function in corporate governance: A synthesis of the extant internal auditing literature and directions for future research, *Journal of Accounting Literature*, pp. 194.

James L. (2003), The Effects of Internal Audit Structure on Perceived Financial Statement Fraud Prevention, *Accounting Horizons*, pp. 315 – 327.

Καζαντζής X., (Αθήνα, 2006), Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Εκδόσεις Business Plus.

Κάντζος Κ. – Χονδράκη Α. (Αθήνα, 2006), Ελεγκτική - Θεωρία και Πράξη, Εκδόσεις Σταμούλη.

Καραμάνης Κ. (Αθήνα, 2008), Σύγχρονη Ελεγκτική, Εκδόσεις ΟΠΑ.

Lee et al. (2003), The effect of the Private Securities Litigation Reform Act of 1995 on accounting discretion of client managers of Big 6 and non – Big 6 auditors., *A Journal Practice & Theory*, pp. 93 – 108.

Lowe et al. (1999), The effects of internal audit outsourcing on perceived external auditor independence, Vol. 18.

Μπάλης Θ. (Αθήνα, 1998), Σύγχρονη Ελεγκτική – Εσωτερικός Έλεγχος.

Mariani L., Tettamanzi P. & Corno F. (2010), External auditing vs statutory committee auditing: The Italian evidence, *International journal of auditing*, pp. 25 – 40.

Meigs B., Larsen J., Meigs F. (1984), *Auditing*.

Νεγκάκης Χ. - Ταχυνάκης Π. (Αθήνα, 2013), Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία.

Ντζανάτος Δ., (2009), Ο Έλεγχος ως μηχανισμός Αρνητικής Εντροπίας, Εκδόσεις Καστανιώτη.

Νόμος 2190 / 1920 Περί Ανώνυμων Εταιριών, άρθρο 37.

Νόμος 4308 / 2014.

Νόμος 4336 / 2015.

Παναγιωτίδης Χ. (Αθήνα, 1995), Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Ν. Σάκκουλα.

Παπαδάτου Θ. (Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2005), Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιρειών, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Παπαστάθης Π. (Αθήνα, 2014), Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος και η Πρακτική Εφαρμογή του, Εκδόσεις Παπαστάθης.

Περράκης Ε. (Αθήνα, 1984), Ο τακτικός έλεγχος της Ανώνυμης εταιρείας, Εκδόσεις Νομικής Βιβλιοθήκης.

Reber B., Berry B., & Toms S., (2005), Firm resources and quality signaling: evidence from UK initial public offerings, *Applied Financial Economics*, p. 575 – 586.

Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (www.soel.gr)

Schneider A. (2009), The nature, impact and facilitation of external auditor reliance on internal auditing, *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, p. 41.

Simunic D. (1980), The Pricing of Audit Services: Theory and Evidence, *Journal of Accounting Research*, Vol. 18, p. 161 – 190.

Swanger L., Chewning E., (2001), The Effect of Internal Audit Outsourcing on Financial Analysts' Perceptions of External Auditor Independence, *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, p. 115 – 129.

Τελούδη Μ. (Αθήνα, 1961), *Τεχνική και Οικονομική Τραπεζικών Εργασιών*, Εκδόσεις Τελούδη.

Τσακλάγκανος Α. (Θεσσαλονίκη, 2008), *Ελεγκτική*, Εκδόσεις Κυριακίδη.

Τσιμάρας Μ. (Αθήνα, 1958), *Αρχαί Γενικής Λογιστικής*, Εκδόσεις Παπαζήσης.

Titman S., Trueman B. (1986), Information quality and the valuation of new issues, *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 8, p. 159 – 172.

Φιλάρετος Ν. – Κεραμιδάς Ι., *Ανάλυση των Στοιχείων του Ισολογισμού*, Έκδοση Τράπεζα Πίστεως.

Φίλος Ι. (Αθήνα, 2004), *Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου των Επιχειρήσεων*, Εκδόσεις IQ Group.

Van Tendeloo B. & Venstraelen A. (2008), Earnings management and audit quality in Europe: Evidence from the private client segment market, *European accounting review*, pp. 447 – 469.

Yuniarti R. (2012), The Effect of Tenure Audit and Dysfunctional Behavior on Audit Quality. In *International Conference of Economics, Business and marketing management*, Vol. 29, pp. 18 – 22.

Zimbelman F., (2000), Empirical research on external auditors' detection of financial statement fraud, *Journal of Accounting Literature*, p. 190 – 246.